

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet br.: S1 1 K 014267 13 Kžk (veza X-KRŽ-05/96-1)

Datum: objave 18.12.2013. godine

pismenog otpravka 24.01.2014. godine

Pred vijećem Apelacionog odjeljenja u sastavu:

sudija Mr. Dragomir Vukoje, predsjednik vijeća

sudija Hilmo Vučinić

sudija Redžib Begić

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
MIRKA (ŠPIRE) PEKEZA I MILORADA SAVIĆA

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Mirko Lečić

Branilac optuženog Mirka Pekeza:

Advokat Janko Nikolić

Branilac optuženog Milorada Savića:

Advokat Nebojša Pantić

Broj: S1 1 K 014267 13 Kžk
Sarajevo, 18.12.2013. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudije Mr. Dragomira Vukoja, kao predsjednika vijeća, te sudija Hilme Vučinića i Redžiba Begića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Medine Džerahović, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Mirka Pekeza, sina Špire i Milorada Savića, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) u vezi sa članom 22. istog Zakona, odlučujući po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-116/05 od 22.11.2007. godine, potvrđenoj dana 28.11.2007. godine, te izmijenjenoj dana 16.12.2013. godine, a povodom odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: AP 2948/09 od 22.10.2013. godine, nakon održanog pretresa, u prisustvu tužitelja Tužilaštva BiH, Mirka Lečića, optuženih lično, te branioca optuženog Mirka Pekeza, advokata Janka Nikolića i branioca optuženog Milorada Savića, advokata Pantić Nebojše, dana 18.12.2013. godine donio je i javno objavio slijedeću

PRESUDU

OPTUŽENI:

PEKEZ MIRKO, zv. „Guzan“, sin Špire i majke Mare rođene Glamočak, rođen 28.10.1966. godine u mjestu Čerkazovići opština Jajce, po nacionalnosti ..., državljanin..., po zanimanju elektrotehničar, nastanjen u mjestu...,..., oženjen, otac dvoje djece, zaposlen u SZR „Stupna“ Šipovo, vojsku služio u Nišu i Lastovu, srednjeg imovnog stanja, posjeduje LK broj: ..., JMBG: ..., neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, obustavljeno izvršenje kazne zatvora i **nalazi se na slobodi po rješenju Suda BiH broj: S1 1 K 014267 13 Kžk od 18.11.2013. godine,**

SAVIĆ MILORAD zv. „Mića“ sin Ljupka, rođen 25.10.1970. godine u mjestu Čerkazovići – opština Jezero Jajce, nastanjen u ...,..., po nacionalnosti ..., mašinbravar, oženjen, otac jednog mlđb djeteta, vojsku služio 1988/89. godine u Puli i Nišu, vodi se u VE opštine Gradiška, zaposlen u „Standardu“ Gradiška, srednjeg imovnog stanja, državljanin ..., posjeduje LK broj: ..., JMBG..., obustavljeno izvršenje kazne dugotrajnog zatvora i **nalazi se na slobodi po rješenju Suda BiH broj: S1 1 K 014267 13 Kžk od 18.11.2013. godine,**

Na osnovu odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

KRIVISU

Što su zajedno:

Za vrijeme ratnog stanja u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba na području opštine Jajce između vojske Republike Srpske, s jedne, i Armije BiH i HVO-a, s druge strane, kao pripadnici vojske RS-a i rezervnog sastava milicije, kršeći odredbe člana 3. i 147. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje nasilje nad životom, zdravljem ili fizičkim ili mentalnim blagostanjem ljudi, tako što su:

- dana 10.09.1992. godine, poslije sahrane poginulog vojnika vojske Republike Srpske, Savić Rade, kao organizirana grupa naoružanih ljudi, koju su sačinjavali Jandrić Jovo, Pekez Mirko, sin Špire, Savić Simo, Pekez Mirko, sin Mile, Savić Milorad sin Ljupka, Marić Zoran, Pekez Slobodan, Pekez Ilija, Savić Milorad sin Đure i Jovetić Blagoje, koju je organizovao Jandrić Jovo, nakon zajedničkog dogovorenog plana da sakupe civilno bošnjačko stanovništvo, koje se nalazilo u mjestu Ljoljići i Čerkazovići – opština Jajce, kojima je bila ograničena sloboda kretanja, jer su se morali svakodnevno javljati na prozivku, u namjeri da ih odvedu i ubiju na mjestu zvanom „Tisovac“, pa su otišli u ova mjesta, naoružani automatskim i poluautomatskim puškama, uz prijetnju njihove upotrebe, nezakonito lišili slobode i nasilno iz kuća izveli civilno stanovništvo, bošnjačke nacionalnosti, žene, muškarce i djecu i sakupili ih na mjestu zv. „Osoje“, u izvršenju kojih radnji im je pomagao optuženi Pekez Mirko sin Špire, a nakon toga napustio ovu grupu, a ostali pripadnici grupe, među kojima i Savić Milorad sin Ljupka, sve civile zajedno u koloni povelili prema mjestu zv. „Draganovac“, držeći puške u rukamama na način da su se kretali naprijed, sa strana i na začelju kolone, pri čemu su Jovo Jandrić i Pekez Mirko sin Mile upućivali prijetnje da će ubiti onoga ko pokuša pobjeći i dok su ih vodili uz put ih vrijeđali, i fizički zlostavljali, tako što su im upućivali razne psovke i udarali ih rukama, nogama i puškama, pa kada su došli do mjesta zv. „Draganovac“, tu su ih zaustavili, a Jandrić Jovo naredio da sve vrijedne stvari koje su imali kod sebe stave na određeno mjesto, dok su ostala naoružana lica stajala sa strane sa uperenim puškama, pa kad su oni to učinili, Jandrić Jovo i Pekez Mirko sin Mile ove stvari prisvojili, a zatim ih svi zajedno odveli do mjesta zv. „Tisovac“, gdje im je Jovo Jandrić naredio da se poredaju jedni pored drugih, uz ivicu provalije, pa kada su oni to učinili, naredio da otpočne paljba, što je većina pripadnika naoružane grupe i učinila, otpočevši sa paljbom iz pušaka okrenutim prema njima, u namjeri da ih ubiju, pa su tako tom prilikom usmrtili **Mutić Nedžiba** sina Osmana, rođenog 1936. godine, **Malkoč Šeća** sina Ibri rođenog 1933. godine, **Bajramović Irhada** sina Mustafe rođenog 1971. godine, **Zobić Adnana** sina Sabahudina rođenog 1979. godine, **Zobić Fikretu** kći Arifa rođene 1956. godine, **Balešić Fahu** kći Musle rođenu 1928. godine, **Balešić Fazu** kći Avde rođenu 1918. godine, **Mutić Dervišu** kći Hadže rođenu 1933. godine, **Bajramović Latifa** sina Muje rođenog 1959. godine, **Karahodžić Senada** sina Omera rođenog 1968. godine, **Karahodžić Ibrahim** sina Alije rođenog 1933. godine, **Bajramović Muju** sina Ibri rođenog 1927. godine, **Zobić Asmera** sina Nurije rođenog 1977. godine, **Karahodžić Zarifu**

kći Latifa rođena 1928. godine, **Zobić Đulu** kći Avde rođena 1924. godine, **Mutić Ramizu** kći Šerifa rođena 1936. godine, **Zobić Adisa** sina Nurije rođenog 1983. godine, **Zobić Fikretu** kći Tahira rođena 1957. godine, **Mutić Fatimu** kći Huse rođena 1963. godine, **Bajramović Ekremu** kći Latifa rođenu 1939. godine, **Bajramović Mustafu** sina Aslije rođenog 1946. godine, **Balešić Mustafu** sina Ibre rođenog 1950. godine, i **Bajramović Sabahudina** sina Šemse rođenog 1979. godine, dok su strijeljanje preživjeli **Bajramović Zejna**, **Zobić Nurija**, **Karahodžić Omer** i **Bajramović Mustafa**, koji su zadobili tjelesne povrede i **Mutić Fahrija** koji je ostao nepovrijeđen.

Čime su izvršili, i to:

- optuženi Pekez Mirko, sin Špire, krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) – ubistva, u vezi sa članom 24. (pomaganje) istog Zakona,
- optuženi Savić Milorad, sin Ljupka, krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ - ubistva, nanošenje velikih patnji i pljačku imovine stanovništva, u vezi sa članom 22. (saizvršilaštvo) istog Zakona.

Stoga ih vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH primjenom istog zakonskog propisa i odredbi člana 38. i 41. KZ SFRJ za počinjeno krivično djelo

O S U Đ U J E

- 1. Optuženog Pekez Mirka sina Špire NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 10 (deset) GODINA**
- 2. Optuženog Savić Milrada sina Ljupka NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 15 (petnaest) GODINA**

Na osnovu člana 50. KZ SFRJ optuženima se u kaznu zatvora uračunava i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 30.10.2007. godine do 11.09.2009. godine, te vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora po osnovu presude Suda Bosne i Hercegovine, broj X-KRŽ-05/96-1 od 05.05.2009. godine u trajanju od 11.09.2009. godine do 18.11.2013. godine.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP-a BiH oštećeni Zobić Nurija, Bajramović Zejna Karahodžić Omer, Mutić Fahrija i Zobić Subhudin, se sa imovinskoopravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

U skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH optuženi se oslobađaju od dužnosti naknade troškova ovog krivičnog postupka, te isti padaju na teret Suda BiH.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. TOK POSTUPKA

A. PRESUDE SUDA BIH I ODLUKA USTAVNOG SUDA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) broj X-KR-05/96-1 od 15.04.2008.godine, optuženi **Pekez Mirko sin Špire**, Pekez Mirko sin Mile i **Savić Milorad sin Ljupka** su oglašeni krivim da su radnjama opisanim u izreci navedene presude počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i f) u vezi sa članom 29. KZ BiH i članom 180. stav 1. istog Zakona. Za navedeno krivično djelo prvostepeni sud je optužene Pekez Mirka sina Mile osudio na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 29 (dvadesetidevet) godina, a optužene **Pekez Mirka sina Špire i Savić Milorada sina Ljupka** na kazne dugotrajnog zatvora u trajanju od po 21 (dvadesetijednu) godinu, te im je na osnovu člana 56. KZ BiH u izrečenu kaznu uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, počevši od 01.11.2007. godine, pa nadalje. Optuženi su primjenom člana 188. stava 4. ZKP BiH oslobođeni dužnosti nadoknade troškova postupka, dok su oštećeni Zobić Nurija, Bajramović Zejna, Karahodžić Omer, Mutić Fahrija i Zobić Subhudin, primjenom člana 198. stav 2. ZKP BiH sa imovinskopравnim zahtjevima upućeni na parnicu, kao i oštećeni Bajramović Mustafa i srodnici ubijenih civila.

2. Presudom Apelacionog vijeća broj X-KRŽ-05/96-1 od 29.09.2008. godine žalba branilaca optuženog Pekez Mirka sina Mile, advokata Panić Duška i Radulović Predraga odbijena je kao neosnovana, te presuda Suda BiH broj X-KR-05/96-1 od 15.04.2008. godine u dijelu koji se odnosi na ovog optuženog potvrđena, dok su žalbe branioca optuženog Pekez Mirka sina Špire, advokata Čvoro Slavice i branioca optuženog Savić Milorada, advokata Pantić Nebojše, uvažene i navedena presuda u dijelu koji se odnosi na ove optužene ukinuta, pa je u tom dijelu određeno održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine Suda BiH.

3. Nakon okončanog pretresa Apelaciono vijeće je donijelo presudu, broj X-KRŽ-05/96-1 od 05.05.2009. godine, kojom je optuženi Milorad Savić oglašen je krivim da je radnjama opisanim u izreci presude, počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i f), u vezi sa članom 29. KZ BiH i osuđen na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 21 (dvadesetijednu) godinu, a optuženi Mirko (Špire) Pekez za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH u vezi sa članom 31. KZ BiH, te osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 14 (četnaest) godina.

4. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je svojom odlukom o dopustivosti i meritumu, broj AP-2948/09 od 22.10.2013.godine, donesenoj povodom apelacije Mirka (Špire) Pekeza i Milorada Savića (apelanti), utvrdio povredu člana 7. stav 1. EKLJP i u skladu s tim ukinuo drugostepenu presudu Suda BiH broj: X-KRŽ-05/96-1 od 05.05.2009. godine, te je predmet vraćen Sudu BiH kako bi donio novu odluku u skladu sa garancijama iz navedenog člana Konvencije.

5. Ovo Vijeće je postupajući po navedenoj odluci utvrdilo da se predmet nakon ukidanja drugostepene pravnosnažne odluke nalazi u fazi pretresa u žalbenom

postupku, te je bilo neophodno postupajući po istoj provesti pretres pred vijećem Apelacionog odjeljenja.

B. POSTUPAK PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA

1. Optuženje

6. Optužnicom Tužilaštva BiH broj: KT-RZ-116/05 od 22.11.2007. godine, potvrđenom dana 28.11.2007. godine, optuženi su Pekez (Špire) Mirko i Savić Milorad zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tač. c) i f) KZ BiH u vezi sa članom 29., a sve u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona.

7. Tužilaštvo je na pretresu održanom dana 16.12.2013. godine ostalo kod navedene optužnice naglašavajući da istu prilagođava stavovima iz odluke Ustavnog suda, odnosno vrši pravnu prekvalifikaciju prema preuzetom KZ SFRJ, što predstavlja izmjenu optužnice na način da se optuženi terete za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ u vezi sa članom 22. istog Zakona. Odbrana se saglasila sa izmjenama.

2. Dokazni postupak

8. U skladu sa članom 317. ZKP BiH održan je pretres pred Apelacionim vijećem, a sve imajući u vidu novonastalu procesno-pravnu situaciju. Naime, obaveza Suda je da u ovom postupku otkloni povredu konstatovanu u presudi Ustavnog suda, obzirom da je utvrđeno da je u konkretnom slučaju retroaktivna primjena KZ BiH bila na štetu prvoapelanta tj. optuženog Milorada Savića, odnosno da postoji realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZ BiH bila na štetu drugoapelanta tj. optuženog Pekez (Špire) Mirka, u pogledu izricanja kazne, što je odredilo opseg i prirodu dokaznog postupka.

9. Nakon što su upućeni na predmetnu odluku Ustavnog suda, optužba i odbrana su se saglasili da se prihvate svi dokazi izvedeni u prethodnom postupku.

10. Apelaciono vijeće je donijelo procesno rješenje kojim se prihvataju svi dokazi izvedeni u prethodnom postupku, a da će se provesti samo oni dokazi koji bi po prijedlogu stranaka mogli biti od uticaja na izricanje krivičnopravne sankcije

11. Odbrana optuženog Savića uložila je na okolnost odmjeravanja visine krivičnopravne sankcije dokaz Izvještaj o vladanju i ponašanju osuđenog lica broj: 03-1339/09 od 9.12.2013. godine, dok je branilac optuženog Pekeza naglasio da odustaje od ranijeg prijedlog odbrane ovog optuženog za provođenjem rekonstrukcije, obzirom da je isti nezakonit.

12. Slijedom navedenog Apelaciono vijeće je prihvatilo procesne odluke iz ranijeg postupka gdje je rukovodeći se odredbom člana 317. stav 2. ZKP BiH ustanovilo da nije potrebno ponovo iznositi već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, kako one od subjektivnog, tako i one od objektivnog značaja, te je iste u cjelosti prihvatilo bez njihovog ponovnog čitanja ili reproduciranja. Dakle, prihvaćeni su svi dokazi, kako optužbe tako i

odbrane, izvedeni u toku prvostepenog postupka pred ovim sudom, obzirom da su svi dokazi izvođeni na okolnost istog krivičnog djela, te Vijeće nije moglo odvojiti one koji se odnose na već osuđenog Pekez Mile Mirka, jer bi u tom slučaju dokazna građa bila manjkava. Pa je tako, Vijeće prihvatilo:

(a) Dokazi optužbe

13. Audio-video snimci iskaza svjedoka: Zobić Nurije, Borka Oparnice, Nišić Dragana, Ždrnja Dragana, Mutić Fahrije, Jandrić Nedeljka, Savić Pere, Bajramović Zejne, Karahodžić Omera, Zobić Subhudina, Todorčević dr. Rajka, vještaka Žujo dr. Hamze, specijaliste sudske medicine iz Sarajeva, kao i dodatnog svjedoka Perlaš Miroljuba.

14. Nadalje, prihvaćeni su i slijedeći materijalni dokazi: Zapisnik o saslušanju svjedoka Zobić Nurije, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj KT-RZ-116/05 od 27.04.2007. godine; Otpusna lista RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 22.10.1992. godine za Zobić Nuriju; Zapisnik o saslušanju svjedoka Oparnica Borke, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 15.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Nišić Dragana, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.06.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Ždrnja Dragan, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 23.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Mutić Fahrija, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.06.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Jandrić Nedeljko, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.11.2007. godine; Dostave podataka o vojnoj evidenciji SJB Jajce broj: 11-11/01-828/93 od 26.06.1993. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Savić Pero, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.11.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Bajramović Zejna, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 13.11.2007. godine; Otpusna lista RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 16.09.1992. godine za Bajramović Zejnu; Video-kaseta „Ratni zločin protiv civilnog stanovništva 10.09.1992. godine u mjestu Tisovac- opština Jajce“; Zapisnik o saslušanju svjedoka Karahodžić Omer, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 05.11.2007. godine; Nalaz psihologa izdat od strane specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera, od 13.04.1997. godine, nalaz specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera od 17.03.1997. godine, nalaz Kantonalne bolnice Travnik, od 19.03.1997. godine, nalaz Okružne bolnice Travnik, hirurška ambulanta od 17.10.1997. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Zobić Subhudin, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 08.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Rajko dr. Todorčević, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 14.11.2007. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Šemse) Sabahudina, rođenog 1979. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo, od 12.09.1992. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Nurije) Asmera, rođenog 1977. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Ibre) Mustafe, rođenog 1950. godine, dom zdravlja Šipovo, od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Alije) Mustafe, rođenog 1946. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Latifa) Ekreme, (žena Šemse) rođena 1939. godine, dom zdravlja

Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Arifa) Fikrete, (žena Nurije) rođena 1957. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Huse) Fatime, rođene 1963. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Nurije) Adisa, rođenog 1984. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Alije) Ibrahima, rođenog 1930. godine dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Malkoč (Ibre) Šećo, rođenog 1934. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Mustafe) Irhada, rođenog 1971. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Sabahudina) Adnana, rođenog 1979. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Tahira) Fikrete, rođene 1957. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Muje) Fahre, rođene 1927. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Avde) Faza, rođena 1918. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Muje) Latifa, rođenog 1959. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Šerifa) Ramize, rođene 1936. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Omera) Senada, rođenog 1962. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Osme) Nedima, rođenog 1936. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Avde) Đule, rođene 1924. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Latifa) Zerife, rođene 1965. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Ibre) Muje, rođenog 1927. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Hadže) Derviše, rođene 1933. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz o ekshumiranim i obdukovanim leševima na području opštine Jajce, izrađen od strane Instituta za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Sarajevu, od 14.03.2000. godine, sačinjen od strane dr. Hamze Žujo specijaliste za sudsku medicinu, dr. Nermina Sarajlića, na specijalizaciji za sudsku medicinu i pomoćnika obducenta Mušić Adnana, po naredbi kantonalnog suda u Travniku broj: KT-55/99-RZ; Odluka o proglašenju ratnog stanja, službeni list RBiH broj: 7/92 od 20.06.1992. godine; Redovni operativni izvještaj, komanda 5. Korpusa, upućen Komandi 2. Vojne oblasti, Op.str.pov.broj: 84-84 od 23.04.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, pov.br. 44-1/160

od 03.06.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/180 od 14.06.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/195 od 23.06.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korpupa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/248 od 20.07.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korpupa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/286 od 09.08.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/332 od 31.08.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korppsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/440 od 26.10.1992. godine; Naredba komandanta 1. Krajiškog korpupa, general- majora Momira Talića o upotrebi milicije u oružanoj borbi, op.str.pov.br. 535-1 od 19.06.1992. godine; Zapisnik o obavljenom uviđaju sastavljen dana 12.09.1992. godine, na licu mjesta događaja koji se zbio 10.09.1992. godine u noćnim satima , u mjestu Čerkazovići , opština Jajce, sačinjen u Osnovnom sudu u Mrkonjić-Gradu, pod brojem: Kri. 57/92 od 12.09.1992. godine; Dopis o vojnoj evidenciji Vojne pošte broj: 7048 od 05.07.1993. godine; dopis ministarstva unutrašnjih poslova , Uprava kriminalističke policije Republike Srpske, broj: 02-11347/07 od 18.07.2007. godine, rješenje Kantonalnog suda u Travniku broj: Kri 5/99 od 27.04.1999. godine, kojim se naređuje ekshumacija i obdukcija tijela Bajramović Ekrema i drugih civila iz sela Ljoljići i Čerkazovići; Zapisnik o ekshumaciji broj: Kri. 5/99 sačinjen dana 28.04.1999. godine, od strane istražnog sudije Slavice Čurić, iz kantonalnog suda Travnik, na lokalitetu Draganovac opština Jezero, RS, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Pekez Mirka sina Mile ili Miće, broj Ref: 025285/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Savić Milana zv. Mića, broj Ref: 025286/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Pekez Mirka, broj Ref: 025281/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, dopis policijske uprave Jajce, broj: 04-10/3-2-1-1119/02 od 10.12.2002. godine, upućen Kantonalnom sudu Travnik na broj: Ki-1/02 RZ od 29.11.2002. godine; rješenje Suda BiH broj: X-KRN-05/96 od 17.10.2005. godine kojim se preuzima krivični predmet protiv osumnjičenih Jandrić Jove, Pekez Mirka, Savić Sime, Pekez Ilije, Savić Milorada, Pekez Mirka sina Mile, Savić Milana zv. Mića, Marić Zorana, Pekez Slobodana i Jovetić Blagoja, koji se vodio pred kantonalnim tužilaštvom pod brojem KT-55/99; Potvrda o smrti Bajramović (Šemso) Sabahudina, rođenog 1979. godine iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 117/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Ibro) Mustafe, rođenog 1950. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 116/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Alije) Mustafe, rođenog 1946. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 115/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Latifa) Ekreme (rođ. Škopo), rođena 1939. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 114/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Huso) Fatime, rođena 1963. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 113/99 od 08.05.1999. godine;

Potvrda o smrti Zobić (Tahir) Fikrete (rođ. Krak), rođena 1957. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 112/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Nurije) Adisa, rođenog 1985. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 111/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Šefik) Ramize (rođ. Mujak), rođena 1936. godine, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 110/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Avdo) Džula (rođ. Haseljić), rođena 1924. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 109/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Latifa) Zarifa (rođ. Škopo), rođena 1928. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 108/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Nurija) Asmera, rođenog 1977. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 107/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Ibre) Muje, rođenog 1927. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 106/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Ale) Ibrahima, rođenog 1933. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 105/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Omera) Senada, rođenog 1968. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 104/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Mujo) Latifa, rođenog 1959. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 103/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Hadžo) Derviše (rođ. Balešić), rođena 1933. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 102/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Avdo) Faze (rođ. Mujkić), rođena 1918. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 101/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Musle) Fahre, rođena 1928. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 100/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Arifa) Fikreta, rođena 1956. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 99/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Subhudina) Adnan, rođenog 1979. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 98/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Mustafe) Irhada, rođenog 1971. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 97/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Malkoč (Ibre) Šećo, rođenog 1933. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 96/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Osmana) Nedžiba, rođenog 1936. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 95/99 od 08.05.1999. godine; Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Pekez (Špire) Mirka zv. „Guzan“, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 30.10.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Miroljub Perlaš, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 17.03.2008. godine i geografske karte opštine Jajce i Šipovo.

(b) Dokazi odbrane

15. Audio-video snimci iskaza svjedoka odbrane optuženog Pekez (Špire) Mirka, i to: Jovičić Ljube, Vukadin Đure, Pere Marića, te optuženog u svojstvu svjedoka, kao i iskaze dodatnih svjedoka Jović Gorana i Rodić Dragana, zatim svjedoka odbrane optuženog (sada osuđenog) Mirka (Mile) Pekeza, Nikolaš Nikole, Jandrić Nedeljka, Topić Jove, Jove Prole, Radić Vlajka, Rosić Bosiljke, te ovog optuženog u svojstvu svjedoka na ročištu na kojem je bila isključena javnost. Optuženi Savić (Ljupka) Milorad nije predlagao izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka u toku prvostepenog postupka.

16. Vijeće je prihvatilo i slijedeću materijalnu dokumentaciju odbrane optuženog Pekez (Špire) Mirka i to: Nalaz i mišljenje dr. Todorčević Rajka specijaliste medicine rada, u pogledu zdravstvenog stanja optuženog na dan 17.12.2002. godine, izdato od strane D.Z. Šipovo; Dopis Stanice javne bezbjednosti Mrkonjić- Grad broj: 10-2-16/02-2-434/07 od 26.11.2007. godine; Dopis Policijske stanice Šipovo, broj: 10-2-17/02-1223/07 od 23.11.2007. godine; Službena zabilješka policijske stanica Šipovo, broj: 10-2-17/02-55/07 od 23.11.2007. godine; Dopis Centra javne bezbjednosti, sektor kriminalističke policije Banja Luka broj: 10-02/2-230-2831/07 od 11.12.2007. godine, kojim se dostavlja službena zabilješka broj: 10-02/2-838/07 od 11.12.2007. godine kao i fotkopija stranice knjige uviđaja CJB Banja Luka iz 1992. godine. Prihvaćeni su i dokazi uloženi od strane odbrane optuženog Milorada Savića, i to: Službena zabilješka, SJB Jajce od 12.09.1992. godine koju je sačinio Oparnica Borko; Fotografija sačinjena na dan sahrane Rade Savića, na kojoj je označen optuženi Milorad Savić i Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milorada Savića, sačinjen u Tužilaštvu BiH broj: KT-RZ-116/05 od 30.10.2007. godine.

17. Obzirom da je odbrana odustala od ranijeg prijedloga za rekonstrukciju događaja, to se ovo Vijeće nije bavilo razmatranjem istog.

18. Prijedlog optuženog Pekeza za suočenjem sa optuženim Savićem valjalo je odbiti kao neosnovan, jer ne bi u bitnome doprinio utvrđivanju relevantnih činjenica u ovom krivičnom postupku, odnosno ne bi uticao na donošenje drugačijeg zaključka suda u pogledu okolnosti kretanja optuženog Pekeza kritične večeri.

19. Apelaciono vijeće je prihvatilo i dokaz izveden u ranijem žalbenom postupku tj. saslušanje Jandrić Jove u svojstvu svjedoka u skladu sa članom 9. II Protokola Evropske konvencije o pružanju međunarodne pomoći u krivičnim stvarima, koji je putem video linka uspostavljenog sa Okružnim sudom u Beogradu, R Srbija, na području koje države ovo lice inače boravi, u prisustvu svog branioca, saslušan, odnosno ispitan direktno i unakrsno od strane tužilaštva i odbrane. Obzirom da nije bilo prigovora od strane odbrane, to je i ovo Vijeće stava da je pravilno prihvaćeno izvođenje ovog dokaza, a sve iz razloga što je sud našao da su razlozi tužilaštva izneseni u prilog objektivne nemogućnosti ranijeg saslušanja ovog lica, osnovani, obzirom da je Jandrić Jovo bio i još uvijek je nedostupan organima gonjenja ove države, ali je spremnost za saradnju i svjedočenje u ovom predmetu iskazao tek nakon okončanja prvostepenog postupka. Konačno, sud je prilikom donošenja ovakve odluke u ranijem žalbenom postupku vodio računa o primjeni načela ekonomičnosti i efikasnosti u vođenju krivičnog postupka, te je u cilju provedbe istih odlučio kako je to

naprijed navedeno.

3. Završne riječi

(a) Tužilaštvo

20. Tužilac je ostao kod završnih riječi iznijetih dana 28.4.2009. godine na ranijem pretresu pred vijećem Apelacionog odjeljenja, kojom prilikom je dao detaljan pregled i analizu izvedenih dokaza, kako materijalnih, tako i iskaza svjedoka, obrazlažući egzistentnost bitnih elemenata bića krivičnog djela za koje se optuženi terete, kao i njihovu krivičnu odgovornost za počinjenje istog.

21. Tužilac je istakao da se na osnovu dokaza izvedenih na glavnom pretresu i njihovom ocjenom, kako pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, može donijeti jedini pravilan zaključak da su optuženi Pekez Mirko i Savić Milorad, kao saizvršioци u grupi, počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, te iz navedenih razloga predložio da se u skladu sa odlukom Ustavnog suda primijeni KZ SFRJ i optuženi oglyase krivim i osude po zakonu za počinjeno krivično djelo, počinjeno na način i u vrijeme kako je to opisano u dispozitivu optužnice i da im se, obzirom na težinu djela te posljedice istog, odmjeri adekvatna kazna u rasponu od 5 do 20 godina. Tužilac je naglasio da je ranije bila propisana smrtna kazna kao krivičnopravna sankcija za predmetno krivično djelo, za koju je postojala alternativna kazna zatvora u trajanju od 20 godina.

(b) Odbrane

22. Branilac optuženog Pekez Špire Mirka, advokat Janko Nikolić ostao je kod završnih riječi iznesenih u ranijem postupku od strane tadašnjeg advokata Čvoro Slavice, a kojima se ukazivalo na činjenicu da optuženi nije počinio zločin koji mu se predmetnom optužnicom stavlja na teret, a što dokazuju činjenice iznesene tokom glavnog pretresa, a pogotovo one koje su iznijeli upravo svjedoci tužilaštva. Te prilike iznijeta je analiza dijelova iskaza relevantnih za odbranu datih od strane svjedoka optužbe, sa konačnim zaključkom da iz svega proizilazi da tužilaštvo nije dokazalo da je Pekez (Špire) Mirko kritičnog dana uopšte bio prisutan na mjestu događaja, a kamoli njegovo učešće u ubistvu dijela stanovništva sela Ljoljići i Čerkazovići. Branilac Nikolić je istakao da je ostalo neutvrđeno ponašanje optuženog, obzirom da je utvrđeno da je odustao od izvršenja djela, te da je njegov doprinos nikakav uz izostanak prostorne i vremenske odrednice inkriminisanog događaja, kao i da je izdržao preko 6 godina kazne i da je teškog zdravstvenog stanja.

23. Optuženi Pekez se u potpunosti složio sa završnim riječima branioca.

24. Branilac optuženog Savić Milorada, advokat Pantić Nebojša, naglasio je da ostaje kod prethodne završne riječi, uz poseban osvrt na okolnosti koje utiču da kazna bude manja, te da je poseban maksimum za predmetno krivično djelo po KZ SFRJ kazna

zatvora u trajanju od 15 godina. Odbrana je u završnoj riječi na koju se poziva istakla da se u ponovljenom postupku u pogledu dokaza ništa novo nije desilo, izuzev novog dokaza tužilaštva-saslušanja svjedoka Jove Jandrića. Iskaz ovog svjedoka odbrana nije sporila, iz razloga što on u svom svjedočenju kreira vlastitu odbranu, te ukoliko bi se svi njegovi navodi prihvatili kao istiniti doveli bi se u pitanje gotovo svi iskazi saslušanih svjedoka optužbe. Kroz analizu iskaza predmetnog svjedoka, te ukazujući na ostale dokaze, odbrana je tvrdila da tužilaštvo nije dokazalo kakvu je ulogu optuženi Savić imao u krivično-pravnim radnjama koje mu se stavljaju na teret, te da mu je od strane tužilaštva data uloga koju on prema shvatanju odbrane nije imao.

25. Optuženi Savić se u potpunosti pridružio iznesenim završnim riječima svog branioca.

II. ZAKLJUČCI I UTVRĐENJA APELACIONOG VIJEĆA

A. GENERALNA UTVRĐENJA (CHAPEAU ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA)

26. Apelaciono vijeće naglašava da iako krivica optuženih nije bila predmetom razmatranja odluke Ustavnog suda, isto je iznijelo analizu dokazanosti bitnih činjenica na kojima se ista zasniva, a zatim na tako utvrđeno činjenično stanje primijenilo odredbe krivičnog zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela tj. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) koji je Uredbom sa zakonskom snagom („Sl. List R BiH“, broj 2 od 11.04.1992. godine) preuzet kao Zakon Republike Bosne i Hercegovine.

27. Naime, prema izmijenjenoj optužnici tužilaštva, optuženi se terete za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, i to inkriminacija propisanih odredbom iz stava 1. tog člana, a koja glasi:

„Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naseje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, kcji je imao za posjedicu smrt, tešku vjelesnu povredu ili teško narušavarje zdravja ljudi; napad bez izbora cijja kcjim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, [...], nanošenja velikih patnji ili povreda vjelesnog integriteta ili zdravja; [...], pjačkanje imovine stanovništva, [...], ili ko izvrši neko od navedenih cjela,

kaznit će se zatvorom najmarje pet godina ili smrtnom kaznom.“

28. Iz citirane zakonske definicije proizilaze slijedeći opšti elementi krivičnog djela (chapeau) Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, a koje je bilo potrebno utvrditi:

- Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, na način da je počinjenje djela usmjereno protiv civilnog stanovništva, dakle osoba koje ne učestvuju u oružanom sukobu ili su položile oružje ili su onesposobljene za borbu, i koje su zaštićene odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih

osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine;

- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.

1. Kršenje pravila međunarodnog prava

29. Bitna obilježja ovog krivičnog djela, prvenstveno raznovrsne radnje izvršenja, potvrđuju da je zakonodavac obezbijedio zaštitu vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom u punom obimu. Upravo iz navedenih razloga u okviru ratnog zločina protiv civilnog stanovništva nije izvršena podjela oružanih sukoba na međunarodne i unutrašnje oružane sukobe, niti je izvršena klasifikacija kršenja međunarodnog prava na teške povrede Ženevskih konvencija i na ostale povrede koje ne predstavljaju teške povrede.

30. Za postojanje ovog krivičnog djela neophodno je da radnje izvršenja djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava, što ukazuje na blanketni karakter krivičnog djela.

31. S tim u vezi, ova odredba se, između ostalog, temelji i na Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12.8.1949. godine. Optužnica tereti optužene da su postupali protivno članu 3. i 147. Konvencije. Pravila sadržana u članu 3. Konvencije smatraju se običajnim pravom i predstavljaju minimalni standard od kojeg zaraćene strane nikada ne bi trebale odstupiti, i kojim se propisuje da:

„U slučaju oružanih sukoba kcji nemaju međunarodni karakter, a kcji izbju na području jedne od visokih strana ugovornica, svaka zaraćena strana dužna je primjerjivati barem sljedeće odredbe:

Prema licima kcja ne učestvuju neposredno u neprjateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga kcji su položili oružje i osobe izbaćene iz strcja zbog bolesti, rana, lišerja slobode ili bilo kcjeg drugog razloga, u svakcj će se prilici postupati čovječno, bez ikakvog nepovojnog razlikovarja utemejenog na rasi, bcji kože, vjeroispovjesti ili uvjerenju, spolu, rođerju ili imovinskom starju ili bilo kcjem drugom sličnom rjerilu.

U tu svrhu zabranjeni su i ostaju zabranjeni, u svako doba i na svakom rjestu, sljedeći postupci prema gore navedenim osobama:

a) ugrožavarje života i fizičkog integriteta, posebno sve vrste ubistava, sakaćenja, okrutnih postupaka i mućenja;

b) uzimanje talaca;

c) povrede ličnog dostcjanstva, naročito uvredjivi i ponižavajući postupci;

d) *izricanje kazni i izvršavanje pogubljenja bez prethodne presude izrečene pred redovno ustanovljenim sudom i popraćenog svim sudskim garantijama koje civilizovani narodi priznaju za neophodne.*“

32. Član 147. Ženevske konvencije definiše slučajeve u kojima će se smatrati da postoji teška povreda odredbi Konvencije, na način da su radnje učinioa usmjerene upravo protiv lica ili dobara koje se štite Konvencijom, a tu spadaju:

„hotimično ubistvo, mučenje ili nečovječno postupanje, podrazumijevajući tu biološke opite, namjerno prouzrokovanje velikih patnji ili nanošenje ozbiljnih povreda tijelu i zdravlju, nezakonita progonstva i presejavanja, protivzakonita zatvaranja, prisiljavanje zaštićenog lica da služi u oružanim snagama neprijateljske sile ili njegovo lišavanje prava da bude propisno i nepristrasno suđen prema odredbama ove Konvencije, uzimanje talaca, uništavanje i prisvajanje imovine koje nije opravdano vojnim potrebama i koje se vrši u velikom obimu na samovoljan i nedopušten način.“

33. Dakle, neophodno je najprije utvrditi primjenu međunarodnih pravila u inkriminiranom periodu. U predmetu MKSJ Tužilac protiv Tadića, broj: IT-94-1 (Žalbeno vijeće), navodi se: „Međunarodno humanitarno pravo primjenjuje se od početka oružanih sukoba sve do poslije prestanka neprijateljstava...“

34. Tumačeći samu odredbu člana 142. (1) KZ BiH jasno je da nije neophodno (nije uslov postojanja samog djela) da počinitelj zna ili ima namjeru da krši međunarodnu normu (nije nužno da kršenje blanketnih propisa bude obuhvaćeno sviješću učinioa), već je dovoljno da njegovo ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava, dok se kod preduzimanja konkretnih pojedinačnih radnji izvršenja, svakako mora cijeliti subjektivni odnos počinitelja prema djelu.

2. Civilni status žrtava

35. Da bi se uopšte utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je utvrditi protiv koga je radnja izvršenja djela bila usmjerena, odnosno, da li je radnja usmjerena na posebnu kategoriju stanovništva zaštićenu članom 3. stav 1) Ženevske konvencije, koja konvencija se primjenjuje u BiH temeljem Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma za BiH, a koji se i prema praksi MKSJ smatra dijelom međunarodnog običajnog prava (*Kunarac, Kovač i Vuković – Žalbeno vijeće, Presuda od 12.06.2002. godine, paragraf 68*).

36. Prema definiciji iz člana 3. stav 1. Ženevske konvencije **pojam zaštićene kategorije** pod pojmom civil podrazumijevaju se osobe koje ne uzimaju učešća u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i/ili osobe izbačene iz borbenog stroja (*Blagcjević i Jokić – Presuda pretresnog vijeća MKSJ od 17.1.2005. godine, paragraf 544.*), a tu se podrazumijevaju i lica onesposobljena za borbu.

37. Na osnovu izvedenih dokaza, naročito iskaza svjedoka, ovo Vijeće je nedvojbeno utvrdilo da su lica koja su kritičnog dana nasilno izvedena iz kuća, a kasnije i strijeljana bili nenaoružana civilna lica, koja ni na koji₁₅ način nisu bila uključena u oružane sukobe

(nisu bili pripadnici niti jedne snage u sukobu) i koja su svakako bile osobe zaštićene Ženevskom konvencijom o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine

38. Svi svjedoci su uglavnom saglasni u tvrdnji da se nakon neuspjele mobilizacije stanovništvo počelo iseljavati iz sela Čerkazovići i Ljoljići, nakon čega je na tom području ostalo oko trideset lica muslimanske nacionalnosti, a koja lica su se svakog dana morala javljati na prozivu jednom rezervnom i jednom aktivnom policajcu.

39. Kritične večeri, svi civili bošnjačke nacionalnosti, ujedno i žrtve predmetnog zločina, njih 29, među kojima je bilo i djece, svi starosti od 9-74 godine, su izvedeni iz svojih kuća, uz prijetnju oružjem, i to na način da nisu imali vremena ni da se obuku. Navedeno proizilazi iz, između ostalih, iskaza svjedoka Zobić Nurije, koji je u vrijeme dolaska naoružane grupe bio u kući sa ženom i djecom. Njegova žena je oko 21.15 sati pogledala kroz prozor i vidjela naoružane vojnike kako ulaze u dvorište, nakon čega ih je Jovo Jandrić pozvao da izađu. Svjedok Mutić Fahrija, takođe preživjela žrtva predmetnog zločina, je izjavio da je te večeri skupa sa Karahodžić Omerom, njegovom ženom Karahodžić Zerifom i njihovim sinom Karahodžić Senadom, Malkoč Šećom, Karahodžić Ibrahimom i svojim ocem Mutić Ibrahimom bio u kući Karahodžić Omera, kada je ista opkoljena, i kada su izvedeni iz kuće. Svjedokov otac i Karahodžić Omer su iskočili kroz prozor, nakon čega su naoružana lica zvala Omera da se vrati, prijeteci da će mu ubiti ženu i sina ako to ne učini, što je ovaj i učinio.

40. Navedeno je potvrdio i svjedok Karahodžić Omer koji je kritične noći boravio sa ženom i djecom u sobi na spratu ove kuće, dok ga nije pozvao brat sa donjeg sprata, tvrdeći da je došla vojna policija i da traži prozivu. Čuo je da brat govori Pekezu (misli se na Pekez Mirka sina Mile) „pusti ga Pekezu da se obuče“, na što je ovaj naredio da se odmah izlazi. Nakon što je sišao niz stepenice svjedok je vidio Jovu Jandrića i Mirka Pekeza (sina Mile) naoružane, a vidio je i da u sobi u kojoj je ranije boravio, nije bilo Muharema Mutića jer je isti pobjegao kroz prozor.

41. O civilnom statusu žrtava svjedočio je i Jovo Jandrić, a ovu činjenicu potvrđuje i materijalna dokumentacija uložena od strane tužilaštva, među kojom naročito Zapisnik istražnog sudije Osnovnog suda u Mrkonjić gradu broj Kri-57/92 od 12.9.1992. godine, gdje se navodi da se događaj u kome je života lišeno veći broj civila iz vatrenog oružja, desio dana 10.09.1992. godine.

42. Dakle, svi svjedoci koji su svjedočili na okolnost izvođenja ljudi i njihovog okupljanja na mjestu Osoje saglasni su da niko od izvedenih lica kod sebe nije imao naoružanje ili dio odjeće koji bi ukazivao na njihovu pripadnost vojnim ili policijskim formacijama. Ove osobe nisu apsolutno bile u mogućnosti da pružaju bilo kakav otpor naoružanim licima, niti su raspolagale bilo kakvim sredstvima odbrane. Osim toga, svi civili su bili muslimanske nacionalnosti i u vrijeme ovog događaja su se nalazili na teritoriji koju su držale snage bosanskih Srba.

3. Postojanje oružanog sukoba

43. Slijedeći element bića krivičnog djela jeste da se **kršenje međunarodnih pravila mora odvijati za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije**. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. U smislu zajedničkog člana 3. priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno, mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu. Također, ni Krivični zakon SFRJ ne dijeli oružane sukobe na međunarodne i nemeđunarodne, pa se na taj način međunarodno pravo direktno primjenjuje u punoj mjeri.

44. Vijeće je u konkretnom slučaju ustanovilo da su optuženi, radnjama za koje su oglašeni krivima postupali sa umišljajem i u odnosu na pravila međunarodnog prava, jer su njihove radnje bile usmjerene na najvažnija zaštićena dobra, a to je život ljudi, pa nema sumnje da su u vrijeme izvršenja krivičnog djela, bili svjesni, da je njihovo postupanje protivpravno u svim pravnim sistemima, zbog čega je nesporno da su optuženi svjesno svojim postupcima prekršili pravila međunarodnog prava. Dakle, povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja su posebno zabranjene prema ovoj kategoriji stanovništva. Stoga, je očigledno da su krivične radnje optuženih, za koje su oglašeni krivima, u potpunosti u suprotnosti sa odredbama međunarodnog prava.

45. Postojanje oružanog sukoba između VRS sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane, na području opštine Jajce za vrijeme ratnog stanja u BiH, kao jednog od opštih elemenata ovog krivičnog djela, u konkretnom slučaju, sud je utvrdio na osnovu materijalnih dokaza u spisu i to: Odluke o proglašenju ratnog stanja na teritoriju BiH (sl. gl. 7/92 od 20.06.1992. godine), te iz Redovnog operativnog izvještaja Komande V Korpusa VRS od 23.4.1992. godine, te redovnih borbenih izvještaja Komande I Krajiškog korpusa VRS/, kao i slijedom iskaza saslušanih svjedoka, kako optužbe tako i odbrane. Prema tome iz ovih dokaza van svake sumnje proizilazi da je na teritoriji BiH, kao i na području opštine Jajce, postojao oružani sukob.

46. Na okolnost postojanja oružanog sukoba svjedočili i svjedoci optužbe Zobić Nurija, Mutić Fahrija, Bajramović Zejna, Karahodžić Omer, Zobić Subhudin, Oparnica Borko, Jandrić Nedjeljko, Nišić Dragan, Savić Pero i Jandrić Jovo, kao i svjedoci odbrane Vukadin Đuro i Marić Pero.

47. Iz iskaza navedenih svjedoka je vidljivo da je prva mobilizacija, na području koje je obuhvaćeno optužnim aktom, počela još krajem 1991. godine, kada su pripadnici teritorijalne odbrane pozivani da zaduže uniforme i naoružanje zbog rata u Hrvatskoj, što su pripadnici muslimanskog naroda odbijali, pa je to bio jedan od razloga zašto su se razdvojile zajedničke straže, te su počela prva otvaranja vatre na kuće u kojima su živjele muslimanske porodice. Prema iskazu svjedoka Zobić Nurije, koji je u toku rata živio u selu Čerkazovići, gdje je i rođen, prvi napad na selo Ljoljiće počeo je 22.03.1992. godine oko 11,00 sati, dok se drugi napad odnosio na selo Čerkazovići u kojem je živio, a koje je udaljeno otprilike 1,5km. Svjedokinja Zejna Bajramović je također potvrdila da su neredi u ovim selima počeli u martu za vrijeme muslimanskog praznika Ramazana, kada se počelo i pucati, i to kako tvrdi i svjedok Mutić Fahrija, uglavnom se pucalo oko kuća, ispočetka iz pješadijskog naoružanja a kasnije i iz minobacača. Svi svjedoci su uglavnom saglasni u tvrdnji da se nakon neuspjele mobilizacije stanovništvo počelo iseljavati iz ovih sela, nakon čega je na tom području ostalo otprilike trideset i jedno lice muslimanske nacionalnosti, a koja lica su se svakoga dana morala javljati na prozivku jednom rezervnom i jednom aktivnom policajcu.

48. Sud je takođe slijedom iskaza saslušanih svjedoka izveo zaključak da su u noćnim satima obično dolazili kamioni koji su dovozili vreće sa pijeskom, koje su korištene za pravljenje punktova. U to vrijeme punktovi su se prema tvrdnjama svjedoka Karahodžić Omera, nalazili kod kuće Pekez (Mile) Mirka, čime su Srbi držali cestu prema Mrkonjić Gradu, dok svjedok Zobić Subhudin također navodi formiranje punktova pored tzv. Reljine kuće, koja se nalazila nasuprot Ljoljića i Čerkazovića, a koji punktovi su kasnije premješteni kod Perućice, i poslije par dana ispod Jezera.

49. O prozivkama preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići, a koja okolnost je signifikantna za postojanje oružanog sukoba, posvjedočili su svjedoci Jandrić Nedjeljko i Oparnica Borko. Naime, po tvrdnji Jandrić Nedjeljka, koji je u inkriminisano vrijeme obavljao dužnost načelnika policije, vršena je prozivka stanovništva u navedenim selima, a koje navode je potvrdio i svjedok Borko Oparnica, koji je u kritično vrijeme bio aktivni policajac. Prema njegovim navodima u trećem mjesecu 1992. godine, otvorena je vatra iz sela Ljoljići na punkt Crvenih beretki u Stupnoj, nakon čega je on sa svojim komandrom obilazio ta mjesta, provjeravajući sigurnosno stanje. Nakon što je za tim prestala potreba, zbog održavanja javnog reda i bezbjednosti preostalog stanovništva muslimanske nacionalnosti u selima, kojih je bilo otprilike trideset i dvoje, određene su prozivke u 10,00 sati na određenim mjestima u selima, koje su vršili po dva policajca.

50. Svjedok Jandrić Jovo navodi da su netom prije početka sukoba, postupcima Muslimana narušeni odnosi između Srba i Muslimana, a oružani sukobi između pripadnika ove dvije nacionalnosti su počeli 22. marta 1992. godine kada je došla neka srpska vojska nepoznata i počela granatiranje sela Ljoljići i Čerkazovići i zavadili Srbe i Muslimane mještane istih. Muslimani su se većinom počeli iseljavati, uglavnom oni koji su po svjedokovim riječima „bili dužni 41. godine“.

51. O postojanju oružanog sukoba svjedočili su, kako je to već navedeno i svjedoci

odbrane i to svjedok Vukadin Đuro i Pero Marić.

52. Imajuću u vidu sve izneseno, kao i činjenicu da ni odbrana u toku postupka niti u završnim riječima nije sporila postojanje oružanog sukoba, Vijeće je našlo da je na nesumnjiv način utvrđeno postojanje sukoba navedenih atributa između pripadnika vojske Republike Srpske sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane, čime je ustanovljen još jedan element bića krivičnog djela koje se optuženim stavlja na teret.

53. Shodno svemu iznesenom, Vijeće je iz činjeničnog supstrata izostavilo blanketni propis iz člana 75. 2. Dopunskog protokola I uz Ženevske konvencije iz 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, obzirom da se isti primjenjuje u slučajevima postojanja međunarodnih sukoba, a Vijeće u konkretnom slučaju nije utvrđivalo, niti je bilo u obavezi da utvrđuje karakter predmetnog oružanog sukoba.

4. Veza između djela počinioca i oružanog sukoba

54. Razmatranje statusa optuženog u inkriminisanom periodu značajno je i sa aspekta još jednog uslova neophodnog za egzistenciju krivičnog djela, a to je, **da djelo počinioca mora biti u vezi sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom.**

55. Ono što je ovdje značajno jeste „da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinio zločin, njegovu odluku da ga počinio, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen“. (Tužilac protiv *Kunarca i drugih*, predmet broj: IT-96-23 i IT -96-23/1 –A, presuda od 12.6.2002. godine, stav 58.).

56. Dakle, u konkretnom slučaju, bilo je neophodno utvrditi status optuženih u vrijeme počinjenja krivičnog djela, odnosno u vrijeme trajanja oružanog sukoba između pripadnika vojske Republike Srpske sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane.

57. Za ovo vijeće je nesporno da su oba optužena u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela bili pripadnici rezervnog sastava policije, što proizilazi iz priložene materijalne dokumentacije tužilaštva, iskaza svjedoka, naročito svjedoka optužbe Borka Oparnice, Jandrić Nedjeljka Perlaš Miroljuba i Jandrić Jove, kao i svjedoka odbrane Jović Gorana, a koju činjenicu ni sami optuženi nisu sporili.

58. Prije svega ova činjenica proizilazi iz materijalnih dokaza Tužilaštva i to iz Dopisa Stanice javne bezbjednosti Jajce broj: 11-11/01-828/93 od 26.06.1993. godine i Dopisa ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske broj: 02-11347/07 od 18.10.2007. godine u kojem se navodi da je optuženi Pekez (Špire) Mirko bio pripadnik rezervnog sastava policije u periodu od 1992.-1995. godine, a optuženi Savić Milorad do kraja septembra 1992. godine.

59. Predmetna činjenica dodatno je potkrijepljena i iskazima svjedoka kao i samih optuženih. Pa tako, svjedok optužbe Borko Oparnica koji je u kritičnom periodu bio aktivni policajac na području MZ Jezero, kojoj su pripadala sela Ljoljići i Čerkazovići, je u svom iskazu na glavnom pretresu izjavio da su mu optuženi Pekez (Špire) Mirko i Savić

Milorad lično poznati i da su u kritičnom periodu bili pripadnici rezervnog sastava policije, te su kao takvi dužili naoružanje, koje su uvijek nosili sa sobom. Ove navode je potvrdio i svjedok Jandrić Nedjeljko, tadašnji načelnik policijske stanice u Bravnicama.

60. I sam optuženi Pekez je u svom iskazu datom pred ovim sudom izjavio da je krajem 5. mjeseca 1992. godine iz vojske prešao u rezervni sastav policije SJB Jajce gdje je bio do 1995. godine, s tim što je krajem 1992. godine, bio raspoređen na poslove veziste.

61. Ovu činjenicu potvrdio je i dodatni svjedok odbrane Jović Goran, koji je izjavio da je tokom rata bio u rezervnom sastavu policije u Bravnicama kao i Pekez (Špire) Mirko kojeg je prepoznao u sudnici, kao i dodatni svjedok optužbe Perlaš Miroljub koji je naveo da mu je poznato da su oba optužena bili pripadnici ovog sastava policije. Konačno na ovu okolnost, u smislu afirmisanja iste, svjedočio je i Jovo Jandrić u postupku pred ovim Vijećem.

62. Ova lica su dakle, zahvaljujući svom statusu za vrijeme oružanog sukoba imala odgovarajuća zaduženja, i naoružanje koje su redovno nosili sa sobom, te ih je stanovništvo i prepoznavalo kao pripadnike rezervnog sastava policije ili vojne policije, kojoj su se u utvrđenim teriminima javljali na prozivke.

63. Dakle, ova lica su uslijed okolnosti postojanja oružanog sukoba, bili angažovani u policijskim strukturama novoformirane Srpske Republike BiH, te su zahvaljujući tako dobijenom statusu bili u mogućnosti stvoriti strah kod civilnog stanovništva. Tačnije bili su u mogućnosti da iskorištavanjem svojih pozicija u policijskim strukturama, primoraju ta ista lica, da bez opiranja, slijede njihove naloge, što su i učinili u konkretnom slučaju, kada su kritične noći odveli preostalo civilno stanovništvo na mjesto strijeljanja Draganovac (zv. Tisovac), pod izgovorom da samo „idu na razmjenu u Bravnice“ ili „na razgovor“, a kojem prisilnom odvođenju se navedena lica nisu ni mogla opirati.

64. Iz svega navedenog, jasno je, da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost i odluku počinitelja da počine zločin, kao i na sam način počinjenja zločina. Naime, optuženi su kao pripadnici policijskih formacija oružanih snaga koje su bile dominantne na tom području, stekli osjećaj nedodirljivosti, obzirom da su imali moć i kontrolu nad civilima-žrtvama. Na taj način mogli su ostvariti i svoj cilj-odmazdu za smrt srpskog vojnika Savić Rade i smrt Srba iz 1941. godine.

5. Počinitelac mora narediti ili počiniti djelo

65. Konačno, pored nespornosti egzistencije tri od četiri opšta elementa (chapeau) krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, kako je to naprijed detaljno i obrazloženo, Vijeće je i četvrti, kroz čitav postupak osporavani, element (da počinitelac mora poduzeti radnju izvršenja ovog djela koja se sastoji u činjenju ili naređivanju nekih od radnji alternativno postavljenih u podtačkama ovog člana) našlo osnovanim i utemeljenim. Van razumne sumnje je utvrđeno, a na temelju izvedenih dokaza, da je optuženi Pekez Mirko sin Špire aktivno učestvovao u sakupljanju, odnosno

nezakonitom lišenju slobode i nasilnom izvođenju iz kuća civila bošnjačke nacionalnosti, znajući da poduzete radnje imaju za konačan cilj egzekuciju ovih lica, te na opisani način pomogao u izvršenju istog, dok je optuženi Savić Milorad sin Ljupka, kao saizvršilac, na odlučujući način doprinio u izvršenju predmetnog zločina, na način da je učestvovao u prikupljanju, odvođenju i pljačkanju civila, te u najmanjem bio prisutan na mjestu ubijanja civila bošnjačke nacionalnosti na način opisan u izreci prvostepene presude, ako već nije i sam učestvovao u strijeljanju, što svakako predstavlja odlučujući doprinos u realizaciji izvršenja predmetnog krivičnog djela.

66. Analizu egzistentnosti ovog posljednjeg elementa potrebno je započeti od postojanja zajedničkog zločinačkog plana, saznanja i učešća optuženih u realizaciji istog.

67. Na predmetnu okolnost svjedočili su Savić Pero, Perlaš Miroљjub kao i Jandrić Jovo, koji su i sami prisustvovali ovom događaju.

68. Svjedok Savić Pero je u svom iskazu detaljno opisao zbivanja na zadušnom ručku, koji je predstavljao poprište nastanka zajedničkog plana za kasnije počinjene zločine, a manifestovao se u pozivu Jandrić Jove upućenom svim prisutnim licima na osvetu smrti poginulog vojnika Savić Rade, te na likvidaciju muslimana, a koje riječi su svi, prema tvrđenju ovog svjedoka, jasno mogli čuti, obzirom da je Jandrić Jovo tom prilikom bio vrlo glasan. Nakon što se zajedno sa nekim drugim starijim komšijama usprotivio tome, došlo je do svađe i svjedok je nedugo nakon toga otišao kući.

69. Ove navode potkrijepljuje i svjedok Perlaš Miroљjub, inače aktivni policajac u inkriminisanom periodu. Ovaj svjedok je takođe prisustvovao zadušnom ručku, kada se Jandrić Jovo obraćao prisutnima sa jasnim pozivom na osvetu, nakon čega je svjedok napustio predmetni skup i uputio se u pravcu Šipova.

70. Jandrić Jovo, inače jedan od glavnih aktera ovog zločina i optuženi u predmetu koji se vodi pred ovim sudom (predmet broj: X-KR-05/96-2), saslušan je u svojstvu svjedoka u ovom predmetu. Tom prilikom je izjavio da dobro poznaje oba optužena, kao i već pravosnažno osuđenog za saizvršilaštvo u istom zločinu, Pekez Mirka (sina Mile), te da je siguran da je isti kao i Savić Milorad kritičnog dana bio prisutan zadušnom ručku, dok se u pogledu Pekez Mirka sina Špire ne sjeća. Prisustvo Savić Milorada je i logično, po iskazu ovog svjedoka, obzirom da se radilo o sahrani njegovog strica, poginulog srpskog vojnika Savić Rade. U pogledu nastanka zajedničkog plana usmjerenog na ubijanje i likvidaciju civila muslimana svjedok kaže kako je inicijator istog bio Pekez Mirko sin Mile, na način da se u jednom momentu obratio grupici koja se sastojala od 5-10 ljudi govoreći da „večeras komšija treba da nestane“, pri čemu se misli na komšije muslimane iz sela. Svi prisutni su prijedlog, po izjavi Jandrića, shvatili olako pošto su bili „pola pijani“, prešutno se saglašavajući sa istim, a nakon toga se uputili na zadušni ručak.

71. Ovaj svjedok je opet na upit tužioca o prisutvu Pekez Mirka sina Špire ovoj grupi ljudi, odgovorio da se tog detalja ne sjeća.

72. Na ovom mjestu potrebno je osvrnuti se na kredibilitet i vjerodostojnost iskaza datog od strane ovog svjedoka, a što je bilo predmetom osporavanja od strane odbrane

optuženog Savić Milorada. Naime, Vijeće je u donošenju konačne odluke predmetni iskaz koristilo samo kao potkrijepljujući dokaz, svjesno da ovaj svjedok nije dužan da se samoinkriminira. Pa tako, konkretno, ispitujući naprijed navedeni dio iskaza ovog svjedoka, te upoređujući ga sa ostalim iskazima na ovu činjeničnu okolnost-nastanka zajedničkog zločinačkog plana i znanja optuženih za isti, Vijeće je izvelo zaključak da se isti u ključnim momentima poklapa sa ostalim dokazima, osim u dijelu u kojem se Jandrić direktno inkriminira, kao organizator i idejni tvorac zločinačkog nauma. Naime, on u tom dijelu odgovornost prebacuje na već osuđenog Pekez Mirka sina Mile, navodeći da je on predložio osvetu komšijama muslimanske nacionalnosti, što je za ovo vijeće signifikantno u smislu da u tim dijelovima pokušava izbjeći ili umanjiti svoju krivičnu odgovornost, što je i logično za očekivati, obzirom da je svjestan težine počinjene inkriminacije koja mu se (potvrđenom optužnicom pred ovim sudom) stavlja na teret. Dakle, po ocjeni ovog vijeća, a dovedeno u vezu sa svim ostalim dokazima, ovom iskazu je poklonjena vjera u mjeri koja je bila potrebna za stvaranje jedne kompletne slike svega što se te večeri događalo, naravno uz rezerve u pogledu radnji koje je direktno poduzeo Jandrić Jovo, jer je za očekivati da je on u tim aspektima realizacije predmetnog zločina imao za cilj da kroz svoje svjedočenje umanjí vlastitu krivičnu odgovornost.

73. Konačno, i bez iskaza ovog svjedoka sud bi izveo iste zaključke u pogledu bitnih činjeničnih utvrđenja.

74. Vijeće je na osnovu iznesenog zaključilo da Jandrić Jovo jeste inicijator zločinačkog plana, koji se sastojao u likvidiranju preostalog muslimanskog civilnog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići, sa ciljem da se osveti smrt poginulog srpskog vojnika, kako je on tom prilikom i istakao. U prilog ovoj tvrdnji, ide i činjenica da je upravo svjedok Savić Pero izjavio, kako smatra, da je razlog osveta, a obzirom na lokaciju na kojoj se desilo strijeljanje civila, koja prema njegovom mišljenju nije nasumično izabrana. Ovo iz razloga što mu je pokojni otac pričao da se upravo na tom mjestu Draganovac, u II Svjetskom ratu, desilo strijeljanje Srba od strane ustaša, kojom prilikom je ubijena 21 osoba, dok su neke preživjele.

75. Prisustvo zadušnom ručku nisu osporavali ni sami optuženi. Međutim, ono što je bilo sporno jeste da li su oni tom prilikom čuli Jandrić Jovu kada je pozivao na osvetu, odnosno da li su od samog početka bili upoznati sa zločinačkim planom i prihvatili ili pristali da svojim radnjama doprinesu realizaciji istog.

76. S tim u vezi, Vijeće nalazi da postoje vrlo jake i uvjerljive činjenice, utemeljene na svim provedenim dokazima, iz kojih se izvodi kako postojanje znanja optuženih za zajednički plan, tako i postojanje intelektualnog i voluntarističkog elementa na strani optuženih u pogledu učestvovanja u aspektu realizacije zajedničkog plana, njihovog nexusa sa istim, kao i nastupanja projektovanih posljedica tim zajedničkim planom.

77. Ovo Vijeće nema sumnji u pogledu postojanja zajedničkog plana, čiji je idejni tvorac bio Jandrić Jovo, kao ni u pogledu svijesti optuženih o krajnjoj namjeri istog. Šta više, ovu zločinačku namjeru su dijelili i optuženi kao pripadnici organizovane grupe naoružanih ljudi, čije djelovanje je bilo usmjereno ka realizaciji tog plana. Oni su prema svim

okolnostima koje su uslijedile mogli sa sigurnošću predvidjeti stvarni cilj, a to je ubijanje preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići.

78. Dakle, Vijeće nalazi da oni jesu znali za konačni ishod i posljedicu plana i to od ranih faza realizacije istog, i dijelili su zločinačku namjeru ostalih učesnika da se u konačnici izvrši likvidacija okupljenog civilnog stanovništva, a što se može zaključiti iz svih radnji individualno poduzetih od strane oba optužena te kritične večeri, kada su skupa sa ostalim naoružanim istomišljenicima, skupinu bespomoćnih civila, muškaraca, žena, djece, svojih komšija, okupljali, odnosno povelili u sigurnu i neizbježnu smrt. Sve okolnosti su te noći ukazivale da optuženim nije mogao ostati nepoznat krajnji ishod. Naime, sve se dešavalo u noćnim satima, između 21 i 22 sati, kada grupa naoružanih vojnika dolazi u kuće civila, neovlašteno ih istjeruje, lišava slobode i ne vodi ih u Policijsku stanicu, radi eventualnog ispitivanja, već ih pod oružanom pratnjom, udarajući ih, vrijeđajući ih i indirektno im stavljajući na znanje da će biti pobijeni, odvođe na usamljeno mjesto, koje samo po sebi ima simboliku stradanja, što sve upućuje na logičan zaključak kakva će biti sudbina tih ljudi.

B. POJEDINAČNE RADNJE IZVRŠENJA KRIVIČNOG DJELA

1. Pekez (Špire) Mirko

79. Na ovom mjestu je potrebno izvršiti razgraničenje radnji individualno poduzetih od strane svakog od ove dvojice optuženih, a kako je to jasno izdiferencirano i u činjeničnom opisu izreke presude. Od ovog činjeničnog pitanja ovisi direktno i vid učešća svakog od optuženih, stepen doprinosa u izvršenju predmetnog krivičnog djela, te u konačnici i pitanje krivice.

80. Dakle, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da su oba optužena, skupa sa ostalim istomišljenicima, a svi zajedno kao članovi organizirane grupe naoružanih ljudi, kritične večeri oko 21,00 h krenuli u realizaciju zajedničkog zločinačkog plana.

81. Optuženi Pekez se teretio da je skupa sa ostalim pripadnicima organizovane grupe naoružanih ljudi u svojstvu saizvršioca učestvovao u sakupljanju, odvođenju, zlostavljanju, pljačkanju i konačno ubijanju 23 civila bošnjačke nacionalnosti, odnosno učinio ubijanja i nanošenje velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta i pljačku imovine stanovništva iz člana 142. stav 1., u vezi sa članom 22., sve KZ SFRJ.

82. Odbrana je tvrdila da ovaj optuženi te večeri nije bio učesnik grupe koja je počinila predmetno krivično djelo i da je u to vrijeme bio u Šipovu. Odbrana se svo vrijeme u toku postupka trudila da dokaže da optuženi niti je znao niti je učestvovao u ma kojoj fazi realizacije predmetnog plana, pokušavajući mu stvoriti alibi kroz svjedočenje, prvo Perlaš Miroljuba, a nakon što se isto pokazalo bezuspješnim za građenje njene teze, odbrana poziva svjedoka Jović Gorana.

83. Na okolnost učešća optuženog Pekez Mirka sina Špire svjedočili su svjedoci optužbe Mutić Fahrija, Zobić Nurija i Bajramović Zejna, kao i Jović Goran, Jandrić Jovo,

Perlaš Miroljub te Pekez Mirko sin Mile, dok je u svrhu konstruisanja njegovog alibija te večeri, svjedočio Jović Goran.

84. Iskaze ovih svjedoka Vijeće će analizirati u vezi sa ostalim iskazima datim na ovu ključnu okolnost, uz detaljno obrazloženje iz kojih razloga je određenim dokazima poklonilo vjeru, te temeljem istih određene relevantne činjenice našlo dokazanim ili nedokazanim, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, a kako je to imperativno predviđeno odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH.

85. Prije svega, sam optuženi je tvrdio da se kritične večeri uputio u Šipovo sa Perlaš Miroljubom kod svoje djevojke gdje je i prenoćio, a koja tvrdnja je opovrgnuta iskazima saslušanih svjedoka i drugih optuženih. Naime, svjedok Perlaš koji je trebao potvrditi njegov alibi je izjavio da je te večeri krenuo za Šipovo sa optuženim i svojim bratom, ali da im je na udaljenosti od 3-4 km nestalo goriva, pa se optuženi ponudio da ga donese iz svoje kuće, nakon čega se nije vratio. Gorivo je ujutru oko 5 h, donio njegov brat, rekavši da se Mirko više neće vraćati, tako da svjedok Perlaš Miroljub negira, da je kritične noći bio sa Mirkom u Šipovu, kako je optuženi to prvobitno tvrdio.

86. Nakon saslušanja svjedoka Perlaš Miroljuba, u iskazu koji je dao na glavnom pretresu u svojstvu svjedoka, dana 29.02.2008. godine, optuženi Mirko (Špire) Pekez, daje drugačiji prikaz događaja u odnosu i na svoj iskaz dat u Tužilaštvu, ali i u odnosu na iskaz koji je dao svjedok Perlaš. Naime, optuženi nije osporavao svoje prisustvo na zadušnom ručku poslije sahrane Savić Radi, tvrdeći da je tamo došao sa svjedokom Perlaš Miroljubom. Međutim, kako on tvrdi, sa sahrane nije krenuo sa svjedokom, već je krenuo sam, prema svojoj kući, pred mrak, gdje je odspavao i oko 21h je krenuo prema Šipovu kod svoje djevojke. Na mjestu Osoje koje je udaljeno od njegove kuće nekih 150 m, primjetio je grupu ljudi, i Jandrić Jovu, koji mu je rekao da tu okupljenu grupu ljudi vodi na razmjenu, na što je optuženi odgovorio „*Jovo pusti ljude kraju šta su ti krivi*“, te je još dodao da se uredno javljaju na pozivanje svaki dan. Poslije toga krenuo je putem za Šipovo do Ljoljičkog mosta, na kojem putu je sreo i svjedokinju Jovetić Ljubu, koja tvrdi da ga je vidjela u periodu između 21,00-21,30 h, te je razgovarala s njim.

87. Konačno, nakon što iz svjedočenja svjedoka Perlaša nije uspjela izdejstvovati ubjedljivu argumentaciju za svoju tvrdnju, odbrana optuženog po mišljenju ovog vijeća bezuspješno pokušava izgraditi alibi kroz svjedoka Jović Gorana, koji je izjavio da je kritične večeri u Šipovu oko 22,00 h sjedio sa optuženim u kafani pod nazivom „*Kuća Prole*“, iako se ne poznaju od prije rata, te su prema navodima ovog svjedoka u pomenutoj kafani samo jednom popili piće i to upravo u kritično vrijeme, a nikada prije, niti nakon tog događaja nisu se družili ponovo na taj način.

88. Detaljnom analizom svih iskaza optuženog datih u različitim fazama postupka, dolazi se do zaključka da postoje izvjesna odstupanja i razlike u ključnim stvarima. Iako se odluka suda u odlučujućem dijelu ne može zasnovati na iskazu optuženog, jer bi isti trebao da služi samo kao kontrolno sredstvo ukoliko postoje drugi dokazi koji svjedoče u prilog određene tvrdnje, činjenica postojanja razlika u iskazima optuženog, po ocjeni ovog vijeća, dovedena u vezu sa svim ostalim pomenutim iskazima, opravdano ukazuje na zaključak

da isti u kritično vrijeme nije bio u Šipovu, kako je to odbrana, bezuspješno tvrdila.

89. Svjedok Mutić Fahrija je izjavio da je nakon odvođenja iz sela Ljoljići, da su dok su se kretali u koloni prema mjestu Osoje prošli i pored kuće optuženog Pekez Mirka sina Špire, kojeg je svjedok vidio na raskrsnici Osoje, s tim da ga nakon toga nije primjetio među licima koja su vodila civile na Draganovac.

90. Svjedok Zobić Nurija, takođe preživjela žrtva ovog zločina, u svom iskazu opisuje odvođenje bošnjačkih civila iz sela Čerkazovići. Za njega su ostali upečatljivi Pekez Mirko sin Mile koji mu je nakon što je izašao bos, rekao da se vrati u kuću, da se obuče i povede ženu i djecu sa sobom. Tom prilikom svjedok je vidio i kako Jandrić Jovo udara ostale osobe koje su njegove komšije i koje su takođe bile izvedene iz kuća. Nakon što je drugi put izašao iz kuće vidio je Savić Milorada sina Đure, Savić Simu sina Mile, Trkulja Milorada, a bilo je i još nekih lica koje nije odmah prepoznao. Kasnije, je na mjesečini mogao vidjeti i Pekez Mirka sina Špire.

91. Svjedokinja Bajramović Zejna je takođe svjedočila na okolnost odvođenja civila iz sela Čerkazovići pa je tako u svom iskazu datom na glavnom pretresu potvrdila da je odvođenje počelo u noćnim satima na dan sahrane poginulom vojniku Savić Radetu. Ona se te kritične noći nalazila u kući Balošić Fahre, kada je neko zalupao na vrata govoreći: „*Izlazite, otvarajte vrata!*“, na što je svjedokinja otvorila i tom prilikom ugledala supruga, sina, Mutić Nedžiba, njegovu ženu, Mustafu Bajramovića i njegovog sina. Tom prilikom je takođe prepoznala Jovu Jandrića i osobu za koju misli da je Pekez (Špire) Mirko, kojeg nije mogla prepoznati u sudnici, ali kategorički tvrdi da joj je poznato da postoje dva Mirka Pekeza, a Špirinog sina je prepoznala kritične noći, jer je bio na svadbi njenog sina, i spavao je u njenoj kući. U izjavi koju je dala 1994. godine, a koja je preslušavana na glavnom pretresu, svjedokinja je izjavila da su tu noć bili prisutni „*svi Pekezi- Mićini obcjica i onaj odozgo*“.

92. Prilikom ocjene iskaza ove svjedokinje Vijeće je imalo u vidu da su u istim postojala određena manja odstupanja, ali te razlike se ne odnose na ključne dijelove. Naime, ovakva odstupanja su realna i logična obzirom da je od izvršenja djela prošlo više od 15 godina, te je opravdano zaključiti, da iako optuženog nije prepoznala u sudnici, da je njeno sjećanje bilo kvalitetnije i svježije 1994. godine, dakle, dvije godine nakon događaja, kada je kategorički tvrdila da su događaju prisustvovali „*svi Pekezi, Mićina obcjica i onaj odozgo*“. Ovo pogotovo što je svjedokinja starija osoba, sa određenim zdravstvenim problemima koji su se pogoršavali vremenom, dok sa druge strane realno je da se i fizički izgled optuženog nakon toliko godina promijenio i da sigurno ne izgleda kao što je izgledao prije 15 godina.

93. Po mišljenju Vijeća navedeno potkrijepljuje i činjenica da svjedokinja kada opisuje predmetna dešavanja i involviranost optuženog kaže da ga je vidjela samo prilikom skupljanja i odvođenja civila, ukazujući samo na njegovo prisustvo, što odgovara i iskazima ostalih svjedoka, kao i zaključcima pravosnažne presude ovog suda isti broj od 29.09.2009. godine, kojima je utvrđeno da su se u realizaciji zločinačke namjere svojim radnjama naročito isticali osuđeni Pekez Mirko sin Mile i Jandrić Jovo. Svjedokinja upravo u skladu sa utvrđenim, ne označava specifične radnje optuženog jer kako kaže nije

sigurna, osim što zna da ga je vidjela prilikom odvođenja, što dovedeno u vezu sa ostalim odnosnim iskazima vrlo jasno ukazuje na zaključak da ista svjedoči o nečemu što je uistinu vidjela i doživjela, a ne o naknadno naučenom događaju ili pokušaju da se optuženi neosnovano inkriminira, samo da bi neko odgovarao.

94. Vijeće je cijenio i iskaz svjedoka Jove Prole, koji je u inkriminirano vrijeme bio komandir milicije u Bravnicama, te je sa učesnicima predmetnog događaja obavio razgovor u policijskoj stanici, kojom prilikom mu je Jandrić Jovo rekao, misleći na Pekez Mirka sina Špire, *“Ništa me ne pitaj ovaj mali n,je učestvovao”*, te dodaje da koliko je njemu poznato navedena istraga, odnosno krivična prijava koja je inicirala istragu neposredno nakon izvršenja zločina, nije obuhvatala ovog optuženog. Prilikom svjedočenja putem video linka, Jovo Jandrić je ostao doslijedan svemu što je izjavio prilikom navedenog ispitivanja. Izjavio je da se ne sjeća da je optuženi Pekez bio od samog početka, kada su se okupili i krenuli da skupljaju muslimane u selu Čerkazovci, ali da su im se kod Osoja priključili i ostali na putu za Ljoljiće i da se dobro sjeća da je tu bio optuženi. Nakon što su sakupljeni svi zarobljeni civili na raskrsnici u Osoju, optuženi Pekez je nešto opsovao, uzeo pušku i otišao. Ovo dodatno potkrijepljuje u svom iskazu i već pravosnažno osuđeni Pekez Mirko sin Mile prilikom svjedočenja u svojstvu optuženog u prvostepenom postupku, navodeći da je optuženi Pekez nakon razgovora sa Jovom Jandrićem otišao u pravcu svoje kuće. Iako Pekez Mirko sin Mile svojim svjedočenjem direktno inkriminira sebe i optuženog Savića, kategorički tvrdi da optuženi Mirko sin Špire nije bio prisutan počinjenju zločina nad civilima.

95. Optuženi Milorad Savić je također u zapisnik o saslušanju u svojstvu osumnjičenog, eksplicitno rekao, da je nakon povratka u selo, poslije dešavanja na Draganovcu vidio Pekez (Špire) Mirka.

96. Cijeneći sve navedene iskaze ponaosob i u njihovoj vezi, Vijeće je van razumne sumnje moglo utvrditi da je optuženi Pekez Mirko sin Špire kritične večeri učestvovao u prikupljanju i odvođenju civila muslimanske nacionalnosti skupa sa ostalim naoružanim licima, pripadnicima grupe, na način da je učestvovao u sakupljanju civilnog bošnjačkog stanovništvo, žena, muškaraca i djece, iz sela Ljoljići i Čerkazovići – opština Jajce, sa namjerom da ih odvedu i ubiju na mjestu zvanom „Tisovac“, dakle, dijeleći sa ostalim pripadnicima zajedničku zločinačku namjeru, koja je u konačnici imala za cilj likvidaciju ovih lica. Na ovaj način optuženi je svojim radnjama pomogao ostalim pripadnicima naoružane skupine u izvršenju predmetnog zločina.

97. Naime, prilikom utvrđivanja činjenične okolnost učešća optuženog i njegovog doprinosa, kroz individualizaciju njegovih konkretnih radnji, Vijeće nije polazilo od negativne argumentacije, odnosno negiranja teze odbrane da je optuženi kritične večeri bio u Šipovu. Vijeće se pitanjem njegovog eventualnog boravka u Šipovu i ispitivanjem dokaza za i protiv ove tvrdnje bavilo samo u onolikoj mjeri koliko je to bilo potrebno za dodatno potvrđivanje zaključka o njegovom učešću na način kako je iz ostalih relevantnih dokaza utvrđeno. Ovo iz razloga što je Vijeće našlo dovoljno dokaza na temelju kojih se jasno može stvoriti jedna kompletna slika dešavanja te večeri, kao i tačan momenat kad optuženi napušta mjesto zbivanja, ne učestvujući u radnjama dalje realizacije zločinačkog

plana. Stoga je očigledno naknadno naučeno svjedočenje svjedoka Jović Gorana, kojem nije poklonjena vjera, kao i mijenjanje iskaza optuženog, pri čemu su isti analizirani kao kontrolni dokazi i samo potvrdili da je optuženi poduzeo radnje navedene u izreci presude.

98. Za Vijeće je sasvim irelevantno da li se on nakon tog momenta eventualno uputio u Šipovo i tamo prenoćio ili se uputio svojoj kući. Bitno je i relevantno da je utvrđeno van razumne sumnje da je učestvovao u sakupljanju stanovništva, odnosno njihovom izvođenju iz kuća i dovođenju do raskrsnice Osoje, pri čemu je krajnja konsekvencija njihovo ubijanje bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem.

99. Vijeće je temeljem izvedenih dokaza, utvrdilo samo njegovo učešće do momenta kada su civili sakupljeni. Niti jedan svjedok, kako optužbe tako i odbrane nije izjavio da je poslije tog momenta vidio optuženog Pekez Mirka sina Špire, dok su za optuženog Savić Milorada, te Pekez Mirka sina Mile i Jovu Jandrića vrlo eksplicitno i određeno navodili deatlje o njihovom učešću, uključujući i sam čin strijeljanja.

100. Izjava Jove Jandrića data u toku istrage u Policijskoj stanici Bravnice, kada kaže *"Ništa me ne pitaj ovaj mali n. je učestvovao!"* dovedena u vezu sa njegovim svjedočenjem pred ovim sudom, vrlo jasno ukazuje da za njega čin napuštanja grupe prije izvršenog strijeljanja od strane optuženog Pekeza znači da isti "nije učestvovao" u konačnoj radnji egzekucije civila.

101. Međutim, za rješavanje pitanja krivice, ovakav postupak ovog optuženog, po ocjeni Vijeća, sa jedne strane nije dovoljan za oslobađanje od iste za počinjeni zločin, dok sa druge ne može biti kvalifikovan kao učešće optuženog u svojstvu saizvršioca u svim pojedinačnim radnjama realizacije ovog zločina, uključujući i odvođenje do mjesta Draganovac, te tom prilikom vrijeđanje, maltretiranje, pljačkanje i konačno strijeljanje civila, kako je to tvrdilo tužilaštvo. Vijeće je na temelju prezentirane dokazne građe, našlo za dokazanim učešće optuženog Pekez Mirka u svojstvu pomagača u predmetnom zločinu, na način da je učestvovao u radnji sakupljanja, odnosno prisilnog lišavanja slobode civila bošnjačke nacionalnosti, nakon čega je napustio naoružanu grupu.

102. Stoga tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da optuženi jeste poduzeo i ostale radnje izvršenja predmetnog krivičnog djela, ili barem bio prisutan, iz kojeg razloga je Vijeće izvelo navedene drugačije zaključke u pogledu činjeničnih utvrđenja u činjeničnom opisu od onih koje je ponudilo tužilaštvo, te je stoga izvršilo izmjene odnosnih činjenica i okolnosti, na način da optuženi nije doveden u nepovoljniji položaj, već naprotiv. Konačno, prema izmijenjenom činjeničnom opisu, Vijeće je i u pravnoj kvalifikaciji izostavilo počinjenje krivično-pravne radnje nanošenje velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta i pljačku imovine stanovništva iz stava 1. člana 142. KZ SFRJ u odnosu na ovog optuženog. U pogledu izostavljanja krivično-pravne radnje povrede tjelesnog integriteta vidjeti obrazloženje dato u paragrafu 153. ove presude.

103. Takođe, optuženi je osuđen za počinjenje predmetne inkriminacije u svojstvu pomagača, a ne saizvršioca kako se teretio optužnim aktom.

104. Odredba člana 22. KZ SFRJ (saizvršilaštvo) propisuje:

„Ako više lica, učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo, svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to djelo.“

105. Dakle, opšta pretpostavka za saizvršilaštvo kao zajedničko izvršenje djela je zajednička odluka o djelu: svaki izvršilac je nosilac odluke o izvršenju djela, svako zajedno s drugim ostvaruje svoje djelo, ali i sam doprinos je takav da u okviru zajedničke odluke o djelu i podjele uloga, predstavlja bitni dio u procesu plana izvršenja djela. Težište je na zajedničkom izvršenju djela, koje se ostvaruje zajedničkim učestvovanjem u samoj radnji izvršenja ili na drugi način.

106. Prilikom ocjene vida učešća optuženog Pekez Mirka, Vijeće je utvrdilo da nema dokaza da je optuženi neposredno učestvovao u ubijanju civila i da nema dokaza da su se drugi pripadnici oružane grupe u odlučujućoj mjeri oslanjali na doprinos optuženog u počinjenju ubijanja, odnosno da se njegov doprinos ne može podvesti pod saizvršilaštvo. Stoga, a imajući u vidu dokazanost bitnih činjeničnih utvrđenja, Vijeće je zaključilo da optuženi Pekez Špire Mirko nije na odlučujući način doprinio izvršnju krivičnog djela kako se to zahtijeva članom 22. KZ SFRJ i kako se teretio optužnicom, već da su njegove radnje u izvršenju predmetnih inkriminacija bile pomagačke.

107. Dakle, dolazeći do pitanja subjektivnog elementa-vinosti optuženog Pekeza, Vijeće prevashodno zaključuje da je optuženi, a kako je to naprijed i obrazloženo kroz pitanje dokazanosti opštih elemenata krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, znao da se radi o bespomoćnim i nedužnim civilima, među kojima je bilo i djece, te znajući da će biti u konačnici lišeni života htio izvršenje krivičnog djela odnosno nastupanje zabranjene posljedice, dakle postupao sa direktnim umišljajem u svojstvu pomagača.

108. Naime, član 24. KZ SFRJ definiše odgovornost pomagača kao:

(1) Ko drugom s umišljajem pomogne u učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.

(2) Kao pomagarje u učinjenju krivičnog djela smatra se osobito: davarje savjeta ili uputa kako da se učini krivično djelo, stavjanje na raspolaganje učiniteju sredstava za učinjenje krivičnog djela, uklanjanje prepreka za učinjenje krivičnog djela te unaprijed obećano prikrivanje krivičnog djela, učinjenje, sredstava kojima je krivično djelo učinjeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.

109. Suština ovog pojma je da pomagač, bilo fizički ili psihički (moralno), odnosno činjenjem ili nečinjenjem poduzima određene radnje koje pomažu izvršiocu da učini djelo. Na subjektivnoj strani traži se da je: 1.) pomagač svjestan da svojim radnjama pomaže izvršiocu u izvršenju djela kao i 2.) da mora biti svjestan bitnih obilježja krivičnog djela.

110. Na temelju svih navedenih utvrđenja dolazi se do nesumnjivog utvrđenja da je optuženi Pekez Mirko sin Špire van razumne sumnje učestvovao u sakupljanju stanovništva te večeri iz ovih sela, odnosno njihovom nasilnom izvođenju iz kuća skupa sa

ostalim naoružanim licima, te na taj način svojim činjenjem pomogao izvršiocima da učine djelo, odnosno da u konačnici izvrše strijeljanje lica lišenih slobode. On je, znajući za zločinački plan, krenuo u realizaciju istog, pri čemu je bio svjestan da svojim radnjama pomaže izvršiocima u izvršenju zabranjene radnje i bio je svjestan bitnih obilježja djela kao i zabranjenih posljedica istog, ali je htio nastupanje istih. On je znao, ili mu u najmanju ruku nije moglo ostati nepoznato, te imajući u vidu sve okolnosti i dinamiku konkretnog slučaja, da će civili lišeni slobode, a u kojem lišenju je i sam učestvovao, biti pogubljeni. Dakle, njegovim umišljajem je bilo obuhvaćeno ubijanje civila do kojeg je kasnije i došlo. Premda, optuženi Pekez Mirko, sam nije učestvovao u radnji ubistva, odustajući nakon prve faze realizacije zajedničkog plana, jer njegove aktivnosti prestaju nakon prikupljanja stanovništva i dovođenja do raskrsnice u Osoju, on je pomogao ostalim izvršiocima u realizaciji zajedničkog zločinačkog plana, te na taj način svojim radnjama ušao u kriminogenu zonu predmetnog krivičnog djela u svojstvu pomagača. Samim tim ostaje bez značaja okolnost da je isti u mjestu Osoje odustao od dalje realizacije zločinačkog nauma izvršenog od strane ostalih pripadnika zločinačke grupe.

111. Vijeće je našlo da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, dakle, on je nesumnjivo predvidio nastupanje zabranjene posljedice kao izvjesne, i htio je, jer je baš zbog toga i učestvovao u sakupljanju civilnog stanovništva, što po svom kvalitetu, u intelektualnom i voluntarističkom elementu, odgovara ovom tipu psihološkog odnosa izvršioca prema djelu.

112. Dakle, sud je poštovao vezanost za inkriminirani događaj, na način da učinjenim korekcijama nije izašao izvan granica činjeničnog opisa tog događaja kako ga je dala optužba, te samim tim nije povrijeđen objektivni identitet optužbe i presude, niti je optuženi doveden u nepovoljniji položaj. Jasnom diferencijacijom radnji ovog optuženog u odnosu na ostale učesnike i izvršioce, utemeljenim na potpuno i pravilno utvrđenom činjeničnom supstratu, utvrđena je i njegova vinost u smislu člana 25. KZ SFRJ, te u konačnom njegova krivična odgovornost za počinjeno krivično djelo.

2. Savić (Ljupka) Milorad

113. Optuženom Savić Miloradu stavljeno je na teret da je zajedno sa ostalim pripadnicima organizovane grupe naoružanih ljudi, koju je organizovao Jovo Jandrić, učestvovao u nasilnom lišenju slobode civila bošnjačke nacionalnosti, odnosno njihovom sakupljanju, odvođenju do mjesta Draganovac, kojom prilikom su ih zlostavljali i vrijeđali, a zatim opljačkali, te nakon toga strijeljali, usmrivši 23-oje, dok je 5-ero preživjelo, od kojih 4-ero sa teškim tjelesnim povredama.

114. Odbrana ovog optuženog negirala je njegovo učešće u pojedinim radnjama izvršenja predmetnog zločina, iznoseći tezu da tužilaštvo nije dokazalo da je ovaj optuženi učestvovao u dogovoru, odnosno planiranju zločina, neosnovano mu dodjeljujući ulogu koju on prema shvatanju odbrane nije imao.

115. Temeljem svih dokaza izvedenih u toku prvostepenog postupka na okolnost učešća

optuženog Savića, Vijeće nema sumnji ni u pogledu odgovornosti optuženog Savića, nalazeći da je isti znajući za zločinački plan, te dijeleći zločinačku namjeru sa ostalim pripadnicima, svojim radnjama na odlučujući način doprinio realizaciji krivičnog djela koje mu se optužnim aktom stavlja na teret.

116. Prije svega, ni sam optuženi ne spori prisustvo na zadušnom ručku, koji je bio poprište nastanka zločinačkog plana. O dokazanosti njegovog znanja za isti bilo je riječi u uvodnom dijelu. Dakle, ovo Vijeće nema sumnji oko ove činjenične okolnosti. On je prema svim okolnostima koje su uslijedile mogao sa sigurnošću predvidjeti stvarni cilj, a to je ubijanje preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići.

117. Dakle, Vijeće nalazi da on jeste znao za konačni ishod i posljedicu plana i to od ranih faza realizacije istog, i dijelio je zločinačku namjeru ostalih učesnika da se u konačnici izvrši likvidacija okupljenog civilnog bošnjačkog stanovništva, a što se može zaključiti iz njegovog prisustva svim fazama realizacije zločinačkog nauma. Optuženi niti jednim postupkom nije pokazao svoje neslaganje sa istim, niti je temeljem svih prezentiranih dokaza odbrane Vijeće eventualno moglo izvesti takav zaključak, već naprotiv.

118. Istražujući psihološku podlogu objektivno preduzetih radnji od strane ovog optuženog, Vijeće naglašava da sama činjenica da je zločinačka zamisao nastala iz osvetoljubivih pobuda, odnosno da bi se osvetila smrt srpskog vojnika Radeta Savića, inače strica ovog optuženog, ukazuje na logičan zaključak da se i sâm optuženi rukovodio osvetoljubivim motivima u izvršenju predmetnog zločina. Takođe je znao, da mjesto na koje su te večeri vodili skupinu bespomoćnih civila, žena, djece i muškaraca, ima simboliku stradanja još od II svjetskog rata, jer su upravo na tom mjestu ustaše strijeljale srpske civile. Sve ove okolnosti, su optuženom bile dobro znane imajući u vidu činjenicu da se radi o malom geografskom prostoru, da je nekoliko svjedoka (vidi npr. u tom dijelu upečatljivo svjedočenje Savić Pere) govorilo o onome što su čuli od strane pripadnika starije generacije vezano za zbivanja iz prošlog rata. Jasan je, dakle, zaključak da je optuženi Savić znao za konačan ishod odnosno za nastupanje zabranjene posljedice, i da je istu upravo htio, na način što je na odlučujući način doprinio realizaciji zločinačkog nauma.

119. Naime, sâm optuženi u svom iskazu od 30.10.2007. godine ne spori svoje učešće u odvođenju civila iz sela Ljoljići, a na koju okolnost je prvobitno ukazao Pekez Mirko, sin Mile.

120. Nadalje, na ovu okolnost svjedočio je i svjedok Mutić Fahrija, koji navodi da su ih nakon izvođenja iz kuće od strane Pekez Mirka, sina Mile i Jandrić Jove, dalje na putu dočekali dva sina od Savić Ljupka i to osoba koju on poznaje pod nadimkom Mićo i drugi kojeg su zvali Pajo. Svjedok je ove navode potvrdio i u unakrsnom ispitivanju od strane odbrane Savić Milorada, gdje je kategorički tvrdio da je prepoznao ovog optuženog prilikom izvođenja iz kuće Omera Karahodžića.

121. Takođe, svjedok Zobić Nurija je posvjedočio da je na mjestu Osoje vidio i optuženog Savić Milorada sina Ljupka, koji ih je čekao sa ostalim komšijama i bio je

obučen u šarenu uniformu kao i ostala lica koja su ih izvodila. Svjedok je pojasnio da su postojale dvije grupe koje su okupljale stanovništvo. U jednoj su bili Jandrić Jovo i Pekez (Mile) Mirko i to je grupa koja je došla kod svjedoka na vrata, međutim njegova kuća se nalazi kod bunara i zadnja je u selu, tako da je druga grupa u kojoj je bio Savić Milorad vjerovatno izvodila ljude iz drugih kuća, ali je siguran u tvrdnji da su se obje grupe srele na raskrsnici Osoje, gdje je on prvi put vidio ovog optuženog.

122. Svjedok Jandrić Jovo je prilikom unakrsnog ispitivanja izjavio da je optuženi Savić „*bio prisutan do kraja skroz*“, misleći do čina strijeljanja.

123. Slijedom iskaza preživjelih svjedoka zarobljeni civili su zajedno bili povedeni prema mjestu Draganovac ili kako ga neki nazivaju „Tisovac“, misleći pri tome na isti lokalitet. Pa tako svi tvrde da su se kretali u koloni, dok su se naoružana lica kretala naprijed, sa strana i na začelju kolone. Tom prilikom su Jovo Jandrić i Pekez Mile Mirko upućivali prijetnje da će ubiti onoga ko pokuša pobjeći i dok su ih vodili uz put ih vrijeđali i fizički zlostavljali. Detaljnije kretanje civila dao je svjedok Mutić Fahrija koji je rekao da su u koloni bili raspoređeni dva po dva, te da nisu smjeli gledati lijevo niti desno. Neposredno prije dolaska na lokalitet Draganovac, kolona se zaustavila na livadi Pera Savića, koja se nalazi u neposrednoj blizini mjesta strijeljanja, i tu je Jandrić Jovo naredio da se u jaknu koju je prethodno skinuo Pekez (Mile) Mirko, i koja je položena na travu, stave sve dragocjenosti, koje su civili imali kod sebe, dok su ostala naoružana lica stajala sa strane sa uperenim puškama. Prema tvrdnjama svjedoka Zobić Nurije, Jandrić Jovo i Pekez Mirko sin Mile su pokupili predate stvari, među kojima se nalazio neki sat i zlato i to su stavili u torbu, koje navode je svjedok potvrdio i u unakrsnom ispitivanju. Na ovu okolnost svjedočili su i Omer Karahodžić i Zejna Bajramović, te su njihovi iskazi u tom pravcu podudrani sa iskazima ranije navedenih svjedoka.

124. Krivično-pravna radnja **pljačkanje imovine stanovništva** propisana je u stavu 1. člana 142. KZ SFRJ. U nedostatku konkretizacije ove radnje, kao djela u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u domaćem zakonodavstvu, Vijeće je prihvatilo praksu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), po kojoj je krivično djelo pljačke definisano kao „hotimično i protivpravno prisvajanje imovine“, koje prema članu 3(e) Statuta, može biti počinjeno protiv privatne ili javne imovine. Radi se o općem terminu koji ne uključuje samo oduzimanje imovine širokih razmjera već i prisvajanja koja su vojnici počinili individualno u svrhu ostvarivanja lične imovinske koristi. Pa tako otuđivanje lične imovine, uobičajen način na koji vojnici kao pojedinci nezakonito stiču plijen, smatra se tradicionalnim tipom ratnog zločina¹.

125. Takođe, kako se to zaključuje u jednoj od presuda MKSJ², pljačku treba razumjeti tako da obuhvata sve oblike protivzakonitog prisvajanja imovine u oružanom sukobu uslijed koga nastaje individualna krivična odgovornost shodno međunarodnom pravu, uključujući i ona djela koja se tradicionalno opisuju kao otimačina.

¹ Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Naletilić i Martinović* (oktobar 2003. godine), para 612.

² Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić* (mart 2000. godine), para 184.

126. Analizirajući shodne odredbe međunarodnog prava, Vijeće je utvrdilo da po ovom pravu za postojanje pljačke nije potrebno da se radi o prisvajanju imovine čija je ekonomska vrijednost znatna, što je *in concreto* i slučaj. Naime, slijedom iskaza svjedoka, Vijeće je utvrdilo da se radi o oduzimanju imovine čija vrijednost nije bila velika, međutim imajući u vidu okolnosti pod kojima je djelo izvršeno, te naročito način izvršenja istog, kada se skupina bespomoćnih civila prisiljava da pod prijetnjom smrću i sa uperenim puškama u njih, predaju sve dragocjenosti koje imaju kod sebe, svakako predstavlja teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

127. U prilog ovakvom zaključku ovog Vijeća idu i nalazi presude pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Jelisić*³, gdje sud zaključuje da je optuženi krivično odgovoran za optužbu za pljačku jer je krao novac, satove, nakit i druge dragocjenosti od zatočenika po njihovom dolasku u logor Luka tako što je prijetio smrću onima koji ne predaju sve svoje stvari.

128. Dakle, uzimajući u obzir sve navedeno, kao i navode pravosnažne presude ovog suda (protiv optuženog *Pekez Mile Mirka*, broj S1 1 K 014267 13 Krž), kojom je potvrđeno postojanje i ove krivično-pravne radnje, Vijeće zaključuje da je optuženi Savić, kao pripadnik naoružane skupine, bio prisutan u svim fazama realizacije zločinačkog plana, što ni on sam nije sporio, pa tako i u izvršenju radnji fizičkog zlostavljanja i pljačkanja civila, na način da je skupa sa ostalim pripadnicima grupe držao puške uperene u civile na taj način omogućavajući Jandriću i Pekezu direktno izvršenje ovih radnji.

129. Dakle, njegovo činjenje predmetne inkriminacije se sastoji u odlučujućem doprinosu realizacije iste, na način da je držao pušku (ili drugo vatreno oružje) uperenu u civile, odnosno samim svojim prisustvom omogućavao glavnim izvršiocima direktno činjenje radnje pljačkanja.

130. U pogledu subjektivnog elementa, Vijeće na temelju iznesenih činjeničnih utvrđenja o načinu učešća optuženog, nema sumnji da je optuženi Savić u predmetnoj inkriminaciji učestvovao u svojstvu saizvršioca postupajući sa direktnim umišljajem.

131. Tužilaštvo je ovog optuženog teretilo da je sa ostalim naoružanim licima *direktno preduzeo* radnje maltretiranja, vrijeđanja, udaranja civila dok su se kretali u koloni, te pljačkanja, međutim Vijeće na temelju prezentirane dokazne građe nije izvelo takav zaključak, nalazeći da se njegovo učešće manifestovalo kroz *omogućavanje izvršenja* ovih krivično-pravnih radnji, dakle *u odlučujućem doprinosu*, što je potrebno za saizvršilaštvo. Dakle, Vijeće je izmijenilo ponuđeni činjenični opis iz optužnice, na način da je definisalo pojedinačne radnje ovog optuženog, individualizirajući na taj način i njegov doprinos i konačno krivičnu odgovornost, pri čemu je pravna kvalifikacija iste ostala neizmjenjena (saizvršilaštvo).

³ Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Jelisić* (decembar 1999. godine) para 49.

132. Analizu dokazanosti u inkriminisanoj radnji **ubijanja civila** potrebno je započeti od činjenice da je optuženi Savić prilikom davanja iskaza 30.10.2007. godine potvrdio da je bio prisutan strijeljanju civila na mjestu Draganovac, ali je u toku prvostepenog postupka tvrdio da je u kritično vrijeme kod sebe imao pištolj kalibra 7,62 zv. "Tetejac", što bi trebalo ukazivati da on kritične prilike nije pucao u civile.

133. Na okolnost prisutnosti optuženog strijeljanju civila svjedočio je i Jandrić Jovo navodeći da je optuženi svo vrijeme bio prisutan i kada se pucao, ali da ne zna je li on pucao.

134. Međutim, ova tvrdnja je po mišljenju Vijeća uspješno osporena iskazima svjedoka koji su u to vrijeme bili pripadnici rezervnog ili redovnog sastava policije, te je tokom postupka nesumnjivo utvrđeno da su policajci dužili uglavnom automatsko i poluautomatsko naoružanje, koje naoružanje je lično naoružanje i koje su uvijek nosili sa sobom. Ovo naročito proizilazi iz iskaza Jandrić Nedjeljka i Jandrić Jova. Takođe, svi preživjeli svjedoci su saglasni da su svi pripadnici grupe koja ih je te večeri vodila u smrt bili naoružani ovom vrstom naoružanja.

135. Dakle, rezultati sprovedenog dokaznog postupka su pokazali da je optuženi Savić bio prisutan do samog kraja egzekucije civila, da je isti prethodno, u sakupljanju i sprovođenju civila i oduzimanju njihovih dragocjenosti, imao aktivnu ulogu. Kada se ovim činjeničnim nalazima doda njegovo dokazano znanje za zajednički zločinački plan od samog nastanka, jasnim se nameće zaključak da kad je riječ o etabliranju njegovog ponašanja kao saizvršilačkog, da je ono bilo u takvoj objektivno-subjektivnoj vezi sa ponašanjima ostalih saizvršilaca- pripadnika naoružane grupe, koja su neposredno prouzrokovala zabranjene posledice, čineći s njima jedinstvenu, čvrstu cjelinu. Upravo su se opisane djelatnosti koje je Savić preduzimao naoružan puškom u kontinuitetu do kraja događaja, nužno projektovale na cjelinu zajedničke djelatnosti ostalih saizvršilaca - pripadnika naoružane grupe, postajući njihov zajednički elemenat. Bez njegovog doprinosa, imajući u vidu opšti pojam saizvršilaštva (koje nije ništa drugo „*do umnoženo, multiplikovano izvršilaštvo, doduše sa osobenim objektivno-subjektivnim vezama, [...], što znači da imaju isto ontološko jezgro*“⁴) ali i činjenične nalaze ovog predmeta, nije bilo moguće djelo ni počinuti, što mu na njegovoj strani i daje karakter odlučnog doprinosa. Slijedom izloženog jasnim se pokazalo da je psihološka podloga njegove djelatnosti bila obogaćena još i sviješću o zajedničkom djelovanju.

136. U prilog ovakvog stanovišta Vijeća idu i navodi svjedoka Jandrić Nedjeljka, koji je vršeći dužnost načelnika policije, nakon provedene istrage o predmetnom događaju neposredno nakon što se isti desio, iz službenih zabilješki koje su sačinili policajci, zaključio da su Jandrić Jovo i Savić Milorad zv. „Mića“ umiješani u ovaj događaj i odmah ih je odstranio iz policije.

⁴ Presuda Vrhovnog suda RS, broj: Kvlp: 6/93 od 20.12.1993. godine.

137. U konkretnom slučaju, optuženi nije morao fizički učiniti djelo ubistva da bi snosio odgovornost, tako da pitanje pokrenuto od strane odbrane oko vrste vatrenog naoružanja (da li kratke ili duge cijevi) koje je optuženi nosio sa sobom kritične večeri, ako je za odbranu bilo sporno, imajući u vidu izložene dokaze, nije bilo sporno za ovaj sud. Dovoljno je bilo utvrditi da je optuženi voljno učestvovao u aspektu zajedničkog plana i da je namjeravao takav ishod. U najmanjem, van razumne sumnje je dokazano njegovo prisustvo radnji ubijanja zarobljenih civila, na način da je držao pušku uperenu u civile, tako omogućavajući ostalima direktno izvršenje ove krivično-pravne radnje. Pa tako, ako se za nesporno uzme njegovo učešće u svim aspektima i fazama realizacije konačnog nauma-ubijanje civila, i samo prisustvo na mjestu ubijanja u konkretnom znači postojanje njegove očuvane volje za nastupanjem zabranjene posljedice, odlučujući doprinos da se zločinački plan sprovede u djelo. Dakle, dovoljno je da je optuženi, a što je nesporno utvrđeno samo stajao naoružan, dok su ostali pucali u civile, da se njegova radnja okvalifikuje kao radnja izvršenja predmetnog krivičnog djela u svojstvu saizvršioca.

138. Prilikom povlačenja ovakvog zaključka, Vijeće je izvršilo uvid u materijalni dokaz Zapisnik istražnog sudije Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu broj: Kri-57/92 od 12.09.1992. god. i nepobitno utvrdilo da je na licu mjesta gdje su civili strijeljani pronađeno 66 čahura kalibra 7,62 mm za automatsku i poluautomatsku pušku, dok su, kako to proizilazi iz Nalaza i mišljenja specijaliste dr. Todorčević Rajka od 12.09.1992. god., a nakon što je izvršen spoljni pregled leševa, evidentirane najmanje 94 prostrelne rane. Ukoliko se uzmu u obzir i rane nanesene vatrenim oružjem četvoro preživjelih lica, te konfiguracija terena jasnim se nameće zaključak da sve čahure nisu ni mogle biti pronađene, te Vijeće izvodi zaključak, da je kritične prilike, a kako to s pravom ističe tužilac, ispaljeno daleko više od 100 metaka. Shodno tome, Vijeće je u činjeničnom opisu, a imajući u vidu sa jedne strane nedokazanost van razumne sumnje učešće u samoj radnji pucanja optuženog Savića, a sa druge iznesena činjenična utvrđenja u pogledu broja ispaljenih metaka, te približan broj lica koja su učestvovala u zločinu, navelo da je, nakon što su civili poredani, većina pripadnika naoružane grupe otpočela sa paljbom u namjeri da ih usmrti.

139. Apelaciono vijeće je izvršilo korekcije činjeničnog opisa u pogledu i ove inkriminacije. Naime, nesumnjivo je utvrđeno da je optuženi učešćem u prikupljanju civilnog stanovništva i obezbjeđenju njihovog odvođenja na mjesto strijeljanja, ako već nije sam učestvovao u strijeljanju, a ono je, na odlučujući način doprinio ostvarenju djela. Polazeći od teorijskog koncepta saizvršilaštva, za postojanje istog nije odlučno kakve je ko od saizvršilaca imao pojedinačne uloge, već je sasvim dovoljno da se njihove pojedinačne radnje dopunjuju, da u svojoj ukupnosti predstavljaju cjelinu koja nužno dovodi do zabranjenih posljedica, što je i bilo u konkretnom slučaju. Bez značaja je u kojoj mjeri je koji od pripadnika naoružane grupe date prilike učestvovao u izvršenju krivičnog djela, pa samim tim ponašanje optuženog Savića nije moralo predstavljati samu radnju izvršenja, ali se njegova radnja etablirala kao saizvršilačka u konkretnom slučaju, jer je bila u vezi sa radnjama ostalih saizvršilaca kojim su neposredno prouzrokovane zabranjene posljedice, što zapravo i čini njihovu zajedničku djelatnost, a time i smisao pojma saizvršilaštva.

140. Optuženi se tereti za počinjenje i krivično-pravne radnje iz stave 1. član 142. KZ SFRJ **nanošenje velikih patnji**, a koja radnja podrazumijeva namjerno djelo koje

uzrokuje tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu pod uslovom da se može dokazati tražena razina patnje ili povrede⁵. U članu 2(c) Statuta ovo krivično djelo definisano je kao:

a) namjerna radnja ili propust koji se sastoji u nanošenju teških patnji, teških tjelesnih ozljeda ili narušavanja zdravlja, uključujući i duševno zdravlje;

b) počinjena protiv zaštićene osobe

141. U Komentaru člana 147. Ženevske konvencije IV krivično djelo hotimičnog nanošenja velikih patnji opisano je kao patnja koja se nanosi a da ne postoji cilj kakav postoji kod mučenja ili bioloških eksperimenata. Ona se, dakle, nanosi iz drugih motiva kao što su kažnjavanje, osveta ili sadizam, a može se odnositi i na moralnu patnju (Motiv kod krivičnog djela mučenja mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga žrtve ili treće osobe⁶). U opisu teške povrede tijela ili zdravlja stoji da se kao kriterij za težinu uzima vremenski period tokom kojeg je žrtva onesposobljena za rad⁷.

142. Teška povreda ne mora biti uzrokom trajne i neizlječive povrede, no mora uključivati povredu koja je teža od privremene ojađenosti, nelagode ili poniženja. Mora se raditi o povredi čija je posljedica dugotrajno i trajno oštećenje sposobnosti osobe da vodi normalan i konstruktivan život⁸.

143. Temeljem svih provedenih dokaza, kako materijalnih tako i onih subjektivnih, a koju činjenicu nije ni odbrana sporila, utvrđena je smrt 23 osobe, te ranjavanje, odnosno nanošenje teških tjelesnih povreda iz vatrenog oružja 4-oro od 5-oro preživjelih civila, što svakako predstavlja tešku tjelesnu povredu, koja zasigurno implicira veliku razinu duševne i tjelesne patnje.

144. O zadobijenim povredama svjedočile su preživjele žrtve zločina i to: Zobić Nurija, Bajramović Zejna i Karahodžić Omer, koji i danas imaju posljedice uslijed zadobijenih povreda, a o čijoj težini dovoljno govore ljekarski nalazi i otpusne liste uložene kao dokaz Tužilaštva.

145. Pa tako, Vijeće je, slijedom iskaza svjedoka-žrtve Karahodžić Omera, a naročito uvidom u metrijalnu dokumentaciju koja svjedoči o težini nanesenih povreda i prouzrokovanih posljedica ovom licu (nalaz specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera od 17.03.1997. godine, nalaz Kantonalne bolnice Travnik, od 19.03.1997. godine, nalaza Okružne bolnice Travnik, hirurška ambulanta od 17.10.1997. godine i nalaz psihologa izdatog od strane specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera, od 13.04.1997. godine), izvelo zaključak da je isti ranjen u desnu potkoljenicu i grudni koš iz vatrenog oružja, sa teškim

⁵ *Kordić i Čerkez* (Pretno vijeće), 26. Februar 2001., para 245.

⁶ *Kunarac*, Presuda žalbenog vijeća, para 142.

⁷ *Naletilić i Martinović* (Pretno vijeće), 31. Mart 2003., para 340.

⁸ *Naletilić i Martinović* (Pretno vijeće), 31. Mart 2003., para 342., u kojoj se poziva na prvostepenu presudu u predmetu *Krstić*, 2. August 2001., para 513.

posljedicama koje se manifestuju bolovima i otežanim kretanjem. Takođe, iz nalaza neuropsihijatra vidljivo je da oštećeni od dana strijeljanja, kada mu je strijeljana porodica, a on preživjeo, ima povremene ..., te mu je dijagnosticiran ...(...), hronična forma.

146. Nadalje, uvidom u otpusnu listu RO kliničko-medicinskog centra Banja Luka, od 22.10.1992. godine za Zobić Nuriju, Vijeće je konstatovalo da je isti liječen uslijed defekta na desnoj potkoljenici, te da je izvršena operativna intervencija i konstatovana radna nesposobnost ovog lica. Takođe, iz otpusne liste RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 16.09.1992. godine za Bajramović Zejnu evidentno je da je oštećena bila hospitalizirana zbog povreda grudnog koša i trbuha, koje su primarno previjene u Šipovu, te da je ovom prilikom urađena naknadna hirurška obrada tih (ratnih) rana. Konstatovana je i radna nesposobnost ovog lica.

147. Iz svega navedenog izvodi se jasan i nedvojbjen zaključak o težini povreda, kao i težini nastupjelih posljedica, nanesenih ovim licima prilikom izvršenog strijeljanja.

148. Nadalje, Tužilaštvo je u toku postupka kao dokaz smrti 23 lica priložilo materijalnu dokumentaciju u vidu obdukcioničkih nalaza rađenih na Gradskim grobljima Visoko, iz kojih je vidljivo da je smrt ovih lica prouzrokovana nasilnim putem, što je potrijepljeno i saslušanjem vještaka sudske medicine Žuje dr. Hamze koji je u svom svjedočenju navodio detalje iz pismenog nalaza za svaki leš pojedinačno, te je istakao da u pogledu uzroka smrti svih navedenih lica, ne isključuje povrede glave, grudnog koša, a sve kao posljedica djelovanja vatrenog oružja. U odnosu na leš pod rednim brojem 13. koji je identificiran kao Zobić Asmer, vještak je istakao da kod istoga nisu pronađene skeletne povrede, ali je moguće da je ubijen iz vatrenog oružja na način da je metak prošao kroz srce ili trbušnu duplju žrtve, a da pri tome ne zakači rebra ili druge skeletne dijelove organizma, uslijed čega se prilikom vršenja obdukcije ne bi mogle uočiti skeletne povrede.

149. Također, Tužilaštvo BiH je na okolnost utvrđivanja nasilne smrti navedenih lica u svojstvu svjedoka saslušalo i Todorčević dr Rajka koji je u vrijeme kada se odigrao kritični događaj bio direktor u Domu zdravlja Šipovo, te je isti osim ukazanog tretmana ranjenim preživjelim žrtvama strijeljanja, po zahtjevu istražnog sudije Osnovnog Suda u Mrkonjić Gradu, zajedno sa krim-tehničarima SJB Banja Luka, otišao na mjesto gdje su strijeljani civili, i u svojstvu mrtvozvornika prisustvovao uviđaju. Tamo je prema njegovim procjenama ležalo oko tridesetak osoba, te se po njegovom dolasku pristupilo identifikaciji leševa na osnovu informacija prikupljenih od mještana, nakon čega je svjedok evidentirao povrede, te je prije obavljanja spoljašnjeg pregleda svaki leš obilježen brojem. Po zahtjevu istražnog sudije svjedok je sačinio pisani akt u odnosu na svaki leš pojedinačno, koji je potpisan i ovjeren od strane zdravstvene ustanove Šipovo, nakon čega su materijali dalje prosljeđeni Osnovnom sudu, a što je uloženo kao dokaz Tužilaštva.

150. U pogledu subjektivnog elementa, odnosno namjere počinitelaca (*mens rea*) Vijeće nema nikakvih dvojbi da se radi o namjernom činjenju ili propuštanju koji se sastoji u nanošenju velikih patnji. Naime, sama činjenica da su počinioci u realizaciju predmetnog zločina krenuli sa namjerom da liše života zarobljene civile bošnjačke nacionalnosti, podrazumijeva i postojanje namjere (*dolus directus*) za sve što je uslijedilo kao posljedica

te zabranjene radnje. Namjera za težu posljedicu u sebi konzumira namjeru za lakšu posljedicu, koja je nastala kao rezultat realizacije krivično-pravne radnje usmjerene na nastupanje te teže posljedice.

151. U prilog ovakvog zaključka Vijeća idu i navodi Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Blagcjević i Jokić*⁹, kojom prilikom je ustanovljeno da su lica koja su preživjela masovna pogubljenja pretrpjela teške tjelesne ili duševne povrede. *Duševna patnja je nanijeta i ljudima koji su ubijeni (...) a koji su znali da i njima samima predstoji strajejanje.*

152. Stoga, sve ono što su preživjeli zarobljeni, bespomoćni civili te večeri, krećući se u koloni pod prijetnjom oružjem, nemoćni da išta učine, znajući šta ih slijeduje – neizbježna smrt, daleko je izvan uobičajenih ljudskih iskustava i spoznaja. Upravo iz ovog razloga, duševna patnja je nanesena i osobama koje su ubijene, a koji su iz svega što se dešavalo te večeri, mnogo prije konačnog pogubljenja, slutili i znali za svoj usud. Preživjele žrtve su, ranjene, ležale među leševima svojih najbližih srodnika i komšija, u strahu za svoj život. Takva atmosfera i količina straha i užasa samo je dio traumatičnog iskustva za ova lica, jer konačno, njihova patnja se nastavila godinama poslije rata, uslijed svega što su preživjeli. Naime, ova lica ne samo da su prtrpjela snažne fizičke patnje uslijed ranjavanja, zatim enorman duševni bol izazvan samim traumatičnim događajem i vlastitim stradanjem, već su u tragičnom događaju izgubili svoje najmilije, što je svakako nemjerljiv gubitak. Konačno, zaključuje Vijeće, radi se o povredama čije su posljedice dugotrajno i teško oštećenje sposobnosti preživjelih osoba-žrtava stradanja da vode normalan život.

153. Vijeće je iz činjeničnog opisa izostavilo inkriminaciju povreda tjelesnog integriteta, smatrajući da su elementi ove pojedinačne inkriminacije obuhvaćeni utvrđenim nanošenjem velikih patnji kroz nanesene teške tjelesne povrede iz vatrenog oružja.

154. Obzirom na sve navedeno vijeće je našlo van razumne sumnje da je optuženi Savić Milorad, postupajući u svojstvu saizvršioca počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

⁹ Presuda pretresnog vijeća Blagojević i Jokić (januar 2005. god.), para.647-648.

C. PRIMJENA MATERIJALNOG ZAKONA

155. Kada je u pitanju krivični zakon koji treba primijeniti na predmetno krivično djelo u kontekstu vremena izvršenja istog, Apelaciono vijeće je imajući u vidu odluku Ustavnog suda u predmetu po apelacijama optuženih¹⁰, kao i izmijenjenu optužnicu tužilaštva u tom smislu, primijenilo odredbe preuzetog KZ SFRJ.

156. Naime, obaveza Suda je da u ovom postupku otkloni povredu konstatovanu u presudi Ustavnog suda, obzirom da je utvrđeno da je u konkretnom slučaju retroaktivna primjena KZ BiH bila na štetu prvoapelanta tj. optuženog Milorada Savića, odnosno da postoji realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZ BiH bila na štetu drugoapelanta tj. optuženog Pekez (Špire) Mirka, sve u pogledu izricanja kazne, a što je protivno članu 7. stav 1. Evropske konvencije.

157. Pitanje retroaktivnosti primjene krivičnog zakona je od izuzetnog pravnog značaja i kao takvo već bilo predmetom analize i ocjene u nekoliko odluka Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava (Evropski sud), a koje imaju direktne implikacije na postupanje Suda BiH u predmetima ratnih zločina, obzirom da se radi o obavezujućoj domaćoj i međunarodnoj sudskoj praksi. Apelaciono vijeće u tom smislu upućuje na analizu iznijetu u presudi žalbenog vijeća Suda BiH, u predmetu protiv optuženog *Pekez (Mile) Mirka* broj: S1 1 K 014267 13 Krž od 16.12.2013. godine (para 50.-59.).

158. Apelaciono vijeće je, imajući u vidu da su odluke Ustavnog suda prema članu VI/5 Ustava Bosne i Hercegovine konačne i obavezujuće, pa tako i odluka u predmetu optuženih/apelanta, slijedilo stav Ustavnog suda zauzet u navedenoj odluci. Tako se, u odnosu na optuženog Savića kao prvoapelanta u para 36. navodi:

„...Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju nesumnjivo da KZSFRJ predstavlja blaži zakon za prvoapelanta. Imajući u vidu da je, dakle, prema KZSFRJ, prvoapelantu bilo moguće izreći maksimalnu kaznu od 20 godina, a da mu je u konkretnom slučaju primjenom KZBiH izrečena kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 21 godinu, Ustavni sud smatra da je retroaktivna primjena KZBiH bila na štetu prvoapelanta u pogledu izricanja kazne, a što je protivno članu 7. stav 1. Evropske konvencije.“

Dok se u odnosu na optuženog Pekeza kao drugoapelanta u para 37. navodi:

„...Ustavni sud smatra da je nesumnjivo da KZ SFRJ predstavlja blaži zakon za drugoapelanta. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da, s obzirom da je drugoapelantu izrečena kazna zatvora unutar raspona kcji propisuje i KZ SFRJ i KZ BiH, ne može se sa sigurnošću tvrditi da bi drugoapelantu bila izrečena niža kazna zatvora da je u njegovom slučaju primijenjen KZ SFRJ. Međutim, nezavisno od toga, Ustavni sud naglašava da je u konkretnom slučaju od ključnog značaja to da je drugoapelant mogao dobiti nižu kaznu da

¹⁰ Odluka Ustavnog suda o dopustivosti i meritumu po apelacijama *Milorada Savića i Mirka Pekeza* od 22.10.2013. godine.

je primjenjen KZ SFRJ. Dovodeći u vezu drugoapelantov predmet s predmetom Evropskog suda Maktouf i Darrjanović i predmetom Ustavnog suda Darrjanović, Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju postoji realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZ BiH bila na štetu drugoapelanta u pogledu izricanja kazne, a što je protivno članu 7. stav 1. Evropske konvencije.“

159. Koji je zakon (naj)blaži po učinioca zavisi od relevantnih okolnosti pri čemu sud treba imati u vidu sve odredbe koje se odnose na kažnjavanje: odredbe o kaznama, njihovom odmjeravanju odnosno ublažavanju (koji zakon je u tom smislu povoljniji), mjere upozorenja, eventualne sporedne kazne, nove mjere koje predstavljaju supstitute kazni, mjere bezbjednosti, pravne posledice osude, odredbe koje se odnose na krivično gonjenje; da li novi zakon neku od okolnosti koje predviđa kao osnov koji u konkretnom slučaju isključuje protivpravnost, krivičnu odgovornost ili kažnjivost, ili s druge strane, proširuje kažnjivost.

160. U konkretnom slučaju i zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela (KZ SFRJ), jednako kao i zakon koji je trenutno na snazi (KZ BiH), propisuju krivičnopravne radnje za koje su optuženi oglašeni krivim kao krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

161. S obzirom na navedeno, jasno je da postoje zakonski uvjeti za vođenje krivičnog postupka protiv počinioca za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva i njegovo kažnjavanje, imajući u vidu da radnje koje su optuženi poduzeli predstavljaju krivično djelo, kako prema zakonu koji je ranije bio na snazi, odnosno zakonu vremena izvršenja krivičnog djela, tako i prema zakonu koji je trenutno na snazi, dakle zakonu po vremenu suđenja.

162. Kod takvog stanja stvari, Vijeće je prihvatilo zaključak da maksimalna kazna za predmetno krivično djelo, u situaciji kada po stavu Ustavnog suda¹¹ više nije moguće izreći smrtnu kaznu, jeste kazna zatvora od 20 godina, što ima direktne implikacije na optuženog Savića, kao i da je u odnosu na optuženog Pekeza postojala mogućnost da dobije nižu kaznu primjenom KZ SFRJ, obzirom da je tim zakonom kao minimalna kazna za predmetno krivično djelo propisana kazna zatvora u trajanju od 5 godina.

163. U skladu sa svim iznesenim Apelaciono vijeće je na već utvrđeno činjenično stanje primijenilo KZ SFRJ koji je važio u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela, te je u tom smislu u pogledu pravne ocjene i kvalifikacije djela utvrdilo da su optuženi na način kako je to navedeno u izreci presude počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, i to optuženi Pekez u vezi sa članom 24. (pomaganje), a optuženi Savić u vezi sa članom 22. (saizvršilaštvo) istog Zakona.

¹¹ Predmet *Savić Milorad i Mirko Pekez*, Odluka o dopustivosti i meritumu, para 35. „...Ustavni sud ukazuje da iz navedenog jasno proizlazi da u vrijeme donošenja osporenih odluka, kcje su donesene u toku 2008. godine, prvoapelantu ni u kcjem slučaju nje mogla biti izrečena smrtna kazna za predmetno krivično cjelo.“

D. ODLUKA O KRIVIČNO-PRAVNOJ SANKCIJI

164. Prilikom odlučivanja o kazni Vijeće se rukovalo opštim pravilima za odmjeravanje kazne sadržanim u odredbi člana 41. KZ SFRJ, kao i svrhom kažnjavanja propisanom članom 33. KZ SFRJ, pri čemu je u smislu odredbe člana 41. stav 1. KZ SFRJ prvo utvrdilo granice kazne propisane za predmetno krivično djelo, naročito posebni maksimum, obzirom da je optuženom Savić Miloradu u ukinutoj presudi izrečena kazna dugotrajnog zatvora. Ustavni sud je u predmetnoj odluci u para 36. iznio jasan zaključak:

„S obzirom na to da, dakle, nije bilo moguće prvoapelantu izreći smrtnu kaznu, postavlja se pitanje kcja je to, onda, maksimalna kazna mogla biti izrečena prvoapelantu prema KZSFRJ. U vezi s tim Ustavni sud ukazuje da je odredbama člana 38. stav 2. KZ SFRJ propisano da za krivična djela za kcja je propisana smrtna kazna sud može izreći i zatvor od dvadeset godina“. Po mišljenju Ustavnog suda, iz citirane zakonske odredbe jasno proizlazi da maksimalna kazna za ovo krivično djelo, u situaciji kada više nije moguće izreći smrtnu kaznu, jeste kazna zatvora od 20 godina.“

165. Ovakav stav potkrijepljen je i odlukom Ustavnog suda BiH u predmetu *Miroslava Vujanovića* (Odluka broj AP 656/04 od 13. septembra 2005. godine) kojom je iznesena tvrdnja da Vrhovni sud RS nije proizvoljno primjenio zakon kada je zaključio da je kazna zatvora od 20 godina bila propisana kao posebna kazna, te da nije predstavljala supstitut za smrtnu kaznu.

166. Dakle, slijedom iznesenog, u situaciji kada je po stavu Ustavnog suda smrtna kazna eliminisana i zamijenjena alternativnom kaznom zatvora, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ zapriječena je kazna u trajanju od najmanje 5 godina zatvora ili kazna zatvora od 20 godina, kao posebni maksimum. Pri tome, a kako to proizilazi iz citirane odredbe člana 38. KZ SFRJ ne postoji mogućnost odmjeravati krivičnopravnu sankciju u rasponu od 15 do 20 godina zatvora.

167. Apelaciono vijeće je nadalje imalo u vidu opšta pravila o izboru vrste i mjere kazne, i to svrhu kažnjavanja, a osobito stepen krivične odgovornosti optuženih, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, te raniji život učinitelja, njihove osobne prilike, držanje nakon učinjenog djela i motiv za počinjenje istog.

168. Tako, u pogledu krivične odgovornosti optuženog Pekez Špire Mirka, Vijeće je obzirom na utvrđeno činjenično stanje, izreklo kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, imajući u vidu da je nesporno utvrđeno da je ovaj optuženi u izvršenju krivičnog djela za koje se tereti, postupao umišljajno (sa direktnim umišljajem) u svojstvu pomagača, na način da je učestvovao u radnji prikupljanja civila bošnjačke nacionalnosti, te na taj način pomogao direktnim izvršiocima u realizaciji krivičnog djela ubistva. Optuženi Savić

Milorad je prema činjeničnim utvrđenjima u svojstvu saizvršioca učestvovao u svim fazama realizacije predmetnog zločina, postupajući sa direktnim umišljajem, pa mu je Vijeće izreklo kaznu zatvora u trajanju od 15 (petnaest) godina.

169. Kao otežavajuće okolnosti na strani oba optužena cijenjene su okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno- u kasnim noćnim satima kada grupa naoružanih pijanih lica silom, uz prijetnje i maltretiranja, izvodi bespomoćne civile iz njihovih domova, ne govoreći im za razlog njihovog odvođenja niti gdje ih vode, što je zasigurno kod istih izazvalo visok intenzitet pretrpljenog straha.

170. U pogledu povrede zaštićenog dobra, Vijeće je cijenilo svojstvo i broj žrtava, odnosno da se radilo o civilima ženama, djeci i muškarcima, koji ni na koji način nisu doprinijeli izvršenju zločina u kome je njih 23 ubijeno, dok su 4-oro od 5-oro preživjelih zadobili teške tjelesne povrede ranjavanjem iz vatrenog oružja. Pri valorizovanju ovih okolnosti neophodno je bilo pokazati poseban senzibilitet s obzirom na činjenicu da su među žrtvama bila i djeca, koja čine najvulnerabilniju populaciju među civilima.

171. Ubijeni su samo jer su bili pripadnici bošnjačke nacionalnosti i da bi se zadovoljili osvetnički porivi izvršilaca. Optuženi su, koristeći svoju dominaciju i moć, sa jedne strane, i bespomoćnost žrtava sa druge strane, počinili djelo čiji zaštitni objekat čine univerzalne ljudske vrijednosti i kao takve uživaju apsolutnu zaštitu. Radi se, dakle, o dobrima koja su ne samo uslov i osnova, već i pozitivna obaveza koja nalaže humano postupanje. Sigurno je da će oštećeni-preživjele žrtve, sa preživljenim patnjama osjećati trajne i duboke posljedice tokom života u smislu njihove traumatizacije, psihičkog i fizičkog bola, te gubitaka svojih najmilijih.

172. Na odmjeravanje visine kazne, i to kao otežavajuća okolnost takođe, naročito je uticao motiv, odnosno pobude iz kojih je predmetno djelo počinjeno. Naime, radi se o osveti kao jednom od najnižih poriva iz kojih može biti počinjeno krivično djelo, a kod optuženih je upravo ovaj motiv bio ključni u kreaciji i realizaciji zločinačkog plana.

173. Apelaciono vijeće je od olakšavajućih okolnosti na strani optuženih našlo činjenicu da je optuženi Pekez Mirko sin Špire otac dvoje djece, dok je optuženi Savić Milorad otac jednog djeteta, što *in concreto* podrazumijeva određene odgovornosti i obaveze u izdržavanju i odgoju djece, kao i činjenicu da optuženi ranije nisu bili osuđivani i da su se korektno držali pred Sudom. Vijeće je imalo u vidu i uloženi materijalni dokaz-Izveštaj o vladanju i ponašanju osuđenog lica Savić Milorada, ali je našlo da isti ne može biti cijenjen u kontekstu olakšavajućih ili otežavajućih okolnosti.

174. Imajući u vidu sve navedeno, kao i stepen učešća svakog optuženog, i njihov doprinos u izvršenju krivičnog djela za koje su oglašeni krivim, sud smatra da su izrečene kazne za učinjeno krivično djelo adekvatne svim tim okolnostima i ličnosti optuženih kao učinilaca i da će se sa istima u cijelosti ostvariti svrha kažnjavanja, i to, ne samo specijalna, nego i generalna prevencija.

175. Na osnovu člana 50. KZ SFRJ optuženima se u kaznu zatvora uračunava i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 30.10.2007. godine do 11.09.2009. godine,

te vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora po osnovu presude Suda Bosne i Hercegovine, broj X-KRŽ-05/96-1 od 05.05.2009. godine u trajanju od 11.09.2009. godine do 18.11.2013. godine.

E. ODLUKA O TROŠKOVIMA

176. U pogledu odluke kojom se optuženi oslobađaju naknade troškova krivičnog postupka sud je mišljenja da optuženi nisu takvog materijalnog stanja da bi bili u mogućnosti snositi troškove krivičnog postupka, odnosno da bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje osoba koje su optuženi dužni izdržavati, pa ih je u skladu sa odredbom člana 188. stav 4. ZKP BiH oslobodio naknade istih.

F. ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNOM ZAHTJEVU

177. Postupajući u skladu sa članom 198. stav 2. ZKP-a BiH, sud je oštećene preživjele žrtve zločina, Zobić Nuriju, Bajramović Zejnu, Karahodžić Omera, Mutić Fahriju, i Zobić Subhudina, sa imovinskopravnim zahtjevom, uputio na parnicu, obzirom da se isti u toku prvostepenog postupka nisu mogli izjasniti o visini svog zahtjeva, te bi utvrđivanje činjenica u pogledu visine imovinsko-pravnog zahtjeva iziskivalo značajan protek vremena, čime bi se ovaj postupak produžio.

178. Imajući u vidu sve navedeno, a na temelju odredbe člana 285. ZKP-a BiH, donesena je presuda kao u izreci.

Zapisničar:

Pravni savjetnik

Medina Džerahović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

Mr. Dragomir Vukoje

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.